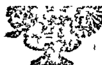
પ્રકાશક—
મોહનલાલ મથુરદાસ જૈન
કાજીઆ (ખંભાત)

છાપનાર—
મૂળચંદ કસનદાસ કાપડિયા
'જૈન વિજય' પ્રી. પ્રેસ—ખપાટિયા ચકલા સુરત

॥ ॐ ॥

॥ श्री परमात्मने नमः ॥

श्री जैन संस्कार विधान।

(પ્રથમ ખંડ)

(યજ્ઞોપવિત તથા લગ્ન વિધિ સહિત)

પ્રયોજક—

श्रीमद् गुरुवर्य आचार्य श्री रत्नकीर्ति स्वामी

तख्त मलखेड

પ્રકાશક—

શ્રી કાણીસા મિત્ર મંડળ તરફથી—

મોહનલાલ મથુરદાસ જૈન

કાણીસા (ખંભાત)

ગીતી

જૈન બંધુ હીતકારી, પુસ્તક જૈન શાસ્ત્ર અનુસારી

સંસ્કારો વર્ણવ્યા જે, ગર્ભજ યજ્ઞોપવિત ભારી

વિવાહ વિધી નવી છે વર્ણન શુદ્ધ સંસ્કારનું સારૂ

ક્રિયા કરશે જૈને અદ્ભુત થાય કૃતાર્થ તે નાર

પ્રથમાવૃત્તી

વીર સંવત ૨૪૪૬ સને ૧૯૨૦

મુલ્ય ફક્ત ૦-૮-૦

ગજાવર હુટ ગુજરાતી જૈન સાહિત્ય

"જૈન બંધુઓને ખુશ ખબર"

સર્વે જૈન બંધુઓને જણાવવાનું કે-ઉમાગ તરફથી નીચના પુસ્તકો રોકાજ વખતમાં બહાર પડનાર છે જે વઇન લાગતની કીમતે જૈન સાહિત્ય બહાર પાડવાના ઉદ્દેશથીજ આપવામા આવશે તે ઉપરાંત જે બધુ અગાઉથી ગ્રાહક થશે તેમને ત દરેક ગ્રંથો પોણી કીમતે આપવામા આવશે વળી જે માણસ વાર્ષિક રૂા ૦-૮-૦ આપી આ સસ્થાના મેમ્બર થશે તેમને આ સસ્થા તરફથી બહાર પડનાર દરેક ગ્રંથો અર્ધી કીમતે આપવામા આવશે તેમજ તેમને એક ગીન નીયમ ફોર્મ-કે જેમા ગ્રાહકને લેવાના નિયમ સ્પષ્ટ લખેલ છે તે ભેટ આપવામા આવશે માટે આવા અમુલ્ય સમયનો લ ભ લેવા દરેક જૈન બધુઓ વિનતી છે

આ સસ્થા તરફથી ક્રમવાર પ્રગટ થનાર પુસ્તકો

૧ શ્રી જૈન સસ્કાર વિધાન (પ્રથમ ખડ) જૈન લગ્ન વિધી સહિત મુલ્ય રૂા ૦॥

૨ શ્રી જૈન સધ્યા પ્રકાશ (ત્રિકાળ સધ્યા)

૩ શ્રી જીનેદ્ર મહા પૂજન વિધાન (પુજાની સપ્ટીકરણાદિ નો સહિત)

૪ ” કાવ્યમાળા (પ્રકાશકના બનાવેલા ઉત્તમોત્તમ કા ય)

૫. શ્રી જૈન સસ્કાર વિધાન (દ્વિતીય ખડ, જન્મસ્કાર, ધર્મ, સુતકનિર્ણય વીગેરે)

૬ શ્રી દશ લાક્ષણીક મત ઉદ્યાપન પૂજન (વિધી સહિત)

ઉપ ના પુસ્તકો હાલમા પ્રગટ થશે બાકીના પુસ્તકોના નામ હવે પછી જણાવવામા આવશે માટે જે બધુને ગ્રાહક થવા ઇચ્છા હોય તેમણે નીચેને ઠેકાણે લખવુ

મોહનલાલ મથુરદાસ જૈન મ ત્રી

શ્રી દાશીમા મીત્ર મડળી કાણીસા (ખભાત)

श्री महा सरस्वती प्रसन्नोस्तु ।

श्री केवल ज्ञान स्वामी दन्ते नमः ॥

अर्पण पत्रिका ।

દોહરો

જેમાં જેનું ચિત્ત છે તે શોભે તેમ પાસ
એ નિતી અવધારીને મુક ગુરુચ્છક પાસ
પ્રેમ થકી સ્વીકારશો છે આશા મનમાય
મોહનલાલ નમે વળી એથ મુકીને ત્યાય,
સુજ્ઞ વિધાવીલાસી તીર્થ સ્વરૂપ પીતાજી

શાહ મથુરદાસ ડીવાભાઇ જૈન

નિવાસ સ્થાન કાશીસા

નિ૦ વિ૦ જે-આપશ્રીએ શ્રાવક કુળમાં જન્મ લઇ જૈનધર્મના અનેક ગ્રંથોનુ અવલોકન કરી જૈન કોમને સુધારાપર લાવવા અનેક ભગીરથ પ્રયત્નો કરેલા છે પરતુ આધુનીક સમયમાં પ્રાશ્ચાત્ય વિદ્યાથી ધર્મભ્રષ્ટ થયેલા મજુરક યુવાનો તેનો લાભ લઇ શક્યા નથી જેથી આપનાજ પ્રયાસને સફળ કરવા માટે આપે મને કૃપાથી અનેક ગ્રંથોનુ અવલોકન કરવા દીધુ જેની પ્રસાદીરૂપે જૈન ધર્મના પવિત્ર આગમમા વર્ણવેલા સંસ્કારોની વીધીનો ગ્રંથ કે જે દરેક જૈનીને અનુસરવા યોગ્ય છે તે તૈયાર કરી આપશ્રીના જૈન સાહિત્યની વૃદ્ધિ કરવામા રસીકતા અને સ્વધર્મ પ્રત્યે અપૂર્વ પ્રીતી વીગેરે સદ્‌ગુણોથી આકર્ષાઇ આ લઘુ ગ્રંથ આપ શુભેચ્છકને નમ્રતાપૂર્વક અર્પણ કરૂ છુ તો આપ મારા પરના પ્રેમને યાદ કરી સહર્ષ સ્વીકારશો.

કાશીસા } લી૦ હું છું આપનો ચરણાનુરજ પુત્ર મોહન.

મેવાડા (ભટેવરા) ના ગોત્ર દેવી સહિત.

નબર	ગોત્ર	દેવી	નબર	ગોત્ર	દેવી
૧	શ્રીવત્સ	સીત્રિકા દેવી	૧૭	પારાશર	કાળીકા દેવી
૨	જમદગ્નિ	જાજણી દેવી	૧૮	કૃપાચાર્ય	અભીકાદેવી
૩	કોશીક	માતૃકા દેવી	૧૯	બસીગર્ગ	ગોરી દેવી
૪	વશીષ્ટ	વાસુ દેવી	૨૦	વિજયમાન	સારીણી દેવી
૫	ગોતમ	વિજાસણી દેવી	૨૧	પરકીર્તિ	અમીતા દેવી
૬	કોણ્ડપ	જયા દેવી	૨૨	વિભર	ગંધારી દેવી
૭	ગર્ગ	મૌરીણી દેવી	૨૩	સોમપા	માતરી દેવી
૮	સાસયા	લખીયા દેવી	૨૪	માડલ	સુરાશ્રી દેવી
૯	ભૃગુ	મતમીસા દેવી	૨૫	આત્રેય (અત્રી)	પદ્માવતી દેવી
૧૦	ભારગવ	ચક્રેશ્વરી (કટકેશ્વરી)	૨૬	નારાયણ	જાર (જાર) દેવી
૧૧	ભીડલ	માસેરી દેવી	૨૭	ગાસવરય	નારાયણી દેવી
૧૨	લવ	વાઘેશ્વરી દેવી	૨૮	ગૈદમોગ	નાયણી દેવી
૧૩	સુવત્સ	માતવી (માથવી) દેવી	૨૯	નાનાજન	નારીંદ્રા દેવી
૧૪	કાશ્યપ	મનામનસી દેવી	૩૦	મત્સ્યેદ	સોમા દેવી
૧૫	કુશસ્તવ	જશ જગા દેવી	૩૧	હરિસ	માર્ય દેવી
૧૬	જામાતૃ	મોરીણી દેવી	૩૨	કુકુપાણુ	લક્ષ્મી દેવી

ઉપર પ્રમાણે ગોત્ર પ્રાચીન શાસ્ત્ર ઉપરથી માલમ પડે છે તે ક્વા ભાષા ફેરને લીધે કઇ ભુલ માલમ પડે તો મને લખી જણા વવા વિનતી છે પોતપોતાનુ ગોત્ર ઓળખવાના બે રસ્તા છે એક તો દેવી ઉપરથી અને બીજા વડીલ વર્ગ નારફત તા તે પ્રમાણે શોધી લેવુ જેનુ ગોત્ર માલુમ ન હોય અને ધર્મક્રિયા સસ્કારાદિ કરાવવાનુ હોય તો ગૌતમ ગોત્ર ગણી લેના ગૃહસ્થાચાર્યને છુટ છે

પ્રકાશક

નૃસિંહપુરાના ગોત્ર દેવી સહિત

નબર	ગોત્ર	દેવી	નબર	ગોત્ર	દેવી
૧	ખડનગ	ચારણા (નારણ)	૧૨	સાંપડીયા	પદ્માવતી
૨	કુસ પગાર	પાવઇ (માહેશ્વરી)	૧૩	નેતીયા	કાંતિશ્વરી
૩	બીલમૂ સોડા	અંબાઇ (અંબીકા)	૧૪	વનોગા	અભા (સુખાણી
૪	રપગ પારભ	રયણી (કુનેશ્વરી)	૧૫	પોતન	કટેશ્વરી
૫	અભથીયા	રોહીણી	૧૬	ખાભી	વગ્ગામની (અખાઇ)
૬	ભાદપશાર (ભુાસત)	ભવાની (કનેશ્વરી)	૧૭	દરનોસ	ચક્રેશ્વરી (પદ્માણી)
૭	ચીમડીયા	૬૩ (મહોત્વી)	૧૮	નાગર(નાગોગી)	નાગેશ્વરી
૮	પ્રગલમથા (પ્રગલમથા)	પાપાઇ (નારણ સુ ભગલા)	૧૯	જરી દર	ભોજણી (શીતાણી)
૯	પરભદ (પ મથા)	વસરી (સુવાણી)	૨૦	જાંપડા	પસાઇ (તાપણી)
૧૦	સુમોભગ (નોહર)	સાડીણી (માનેશ્વરી)	૨૧	ગેરા	પીપલી (સીદ્ધેશ્વરી)
૧૧	દલરાનગ	મોરીણ	૨૨	કઠારીયા (કઠારીયા)	કાલી (ચીરણ)

નંબર ગોત્ર	દેવી	નંબર ગોત્ર	દેવી
૨૩ કકુબોર	ચક્રેશ્વરી	૨૫ પચલોલ	મોરીજુ (નાગેશ્વરી)
૨૪ ખોરડ	બહુરૂપણી	૨૬ મોકલવાડ (મોકલવડા)	મોરીજુ (વારૂણી)
		૨૭ સુગ (સુરાણા)	સપ્પેશ્વરી (સોંઢાણી)

રા. રા. શ્રીયુત શેઠ હરખચંદ રાયચંદ શાહ (આમોદ) કૃત જૈન ધર્મની માહિતી ઉપરથી ઉધૃત

પ્રકાશક

श्री महावीर स्वामिने नमः

પ્રકાશકની પ્રસ્તાવના.

વહાલા જૈન બન્ધુઓ ! આવા ધર્મરસિક પુસ્તકને પ્રસ્તાવનાની કંઈ જરૂર નથી પણ બે શબ્દો લખીએ તો તે અસ્થાને ગણાશે નહિ

આજ સમયમાં સર્વોત્કૃષ્ટ જૈનોને ગર્ભાધાનાદિ સંસ્કારો અપાતા બંધ થયા છે જે બહુ દીલગીર થવા જેવું છે તેવા સંસ્કારો આપ્યા સિવાય આપણા બાળકો સુધરી શકતા નથી તેમજ ધર્માદિક કાર્યોમાં તેમનું ચિત્ત ચોંટતું નથી કારણ કે-મસ્તક પિંડના ઉપર અમુક તરેહની ધૂળ મુકેલી હોય છે જેમકે-પવીત્ર ધારણ કરેલાએ સામાયક સ્વાધ્યાય હમેશ કરવું શ્રાવકનાં વ્રત પાળવામાં દ્રઢ થવું વિગેરે એ ધાર્મીક ફરજને લીધે બાળકો બંધનમાં રહી શકે છે અને તે કરવા કરે છે ધર્મમાં પ્રીત પરોવે છે અને એવી તે ધર્મના પ્રભાવથી મોક્ષ સુખનો સ્વાદ પણ લઈ શકે છે અને તેટલાજ માટે કહ્યું છે કે—

> वैदिके कर्मभिः पुण्यै निषेकादिर्द्विजन्मनाम् ।
> कार्यः शरीरसंस्कारः पावनः प्रेत्य चेह च ॥

ભાવાર્થ=દ્વિજ વર્ણને એટલે કે બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય (જૈન)ને શાસ્ત્રોમાં કહેલી પવિત્ર વિધી વડે ગર્ભાધાનાદિ શરીર સંસ્કારો આપવા. કારણ કે-તે આ લોક તેમજ પરલોકમાં પવિત્ર કરનારા છે અને તે સંસ્કારો આપવાથીજ શાસ્ત્રાધ્યયન-પૂજન વિગેરેનો અધિકાર પ્રાપ્ત થાય છે અને પરલોકમાં સુખ મળે છે આ જગ્યાએ પ્રશ્ન ઉઠશે

કે-સંસ્કાર આપવાનું પ્રયોજન શું ? તેનું સમાધાન એ છે કે-પ્રત્યેક માણસના શરીરની ઉત્પત્તિ પીતાનું વીર્ય અને માતાના રજથી છે તો આવાં અપવિત્ર રજ તથા વીર્યથી બનેલ શરીર મુળથીજ સ્વભાવિક રીતે અપવિત્ર છે તો જ્યારે તેને ગર્ભાધાનથી માંડીને દરેક સસ્કાર અપાય ત્યારેજ તે શુદ્ધ બને છે અને ત્યારેજ તેનાથી ધાર્મીક કાર્યો કરી શકાય છે વળી જેમ-એક વસ્તુ મલિન પદાર્થોથી ખરડાયેલી છે જેથી તે કંઇ ઉપયોગમાં આવતી નથી પણ જ્યારે તેને જળ તથા માટીથી ધુવે છે અને સાફ કરે છે ત્યારે તે દરેક કામમા આવી શકે છે તેવીજ રીતે સસ્કારનુ પણ જાણવું કેમ માત્ર એટલેજ કે-જળ તથા માટીથી કીયા અપવો પ્રત્યગ જોઇએ છીએ અને સસ્કારો મન્ત્રો દ્વારા અપાતા હોવાથી તે આપણે જોઇ શકતા નથી વળી ઘી જેમ દેખીતુ શુદ્ધ છે જેથી આપણે ભોજનાદિ કાર્યોમા વાપરીયે છીએ પણ મત્રથી શુદ્ધ કર્યા સિવાય હોમમા વાપરી શકાતું નથી તેવીજ રીતે શરીર બાહ્ય રીતે ગમે તેવુ શુ? અને સાફ છે પણ તે ઉપરોક્ત ક્રિયાની માફક સસ્કારો પામે છે ત્યારેજ પવિત્ર બને છે અને ત્યારેજ પૂજનાદિ કાર્યો કરવાને લાયક બને છે

હવે બાળક જ્યારે ગર્ભમા આવે છે તે વખતે તે એક પીંડની અંદર રહે છે અને તે પીંડ માતાનુ રૂધીર અને પીતાના વીર્યથી બને છે એટલે તે પીંડનો સબંધ થવો તેજ ગર્ભ ધારણ કહેવાય છે એટલે પહેલો સસ્કાર ગર્ભાધાન તે વખતેજ અપાય છે તે સસ્કારની ક્રીયાના પૂજનાદિક કાર્યથી માતપીતા દ્વારા બાળકની ઉપર શુદ્ધ અસર પડે છે જેમ કે જો માતા તે વખતે મીથ્યાત્વી લાલચુ કુશીલ ઉદ્દામ વગેરે ગુણોવાળી હોય તો બાળક ઉપર પણ તેવીજ અસર પડે છે

પણ જો માતપીતા શુદ્ધ અને સમ્યક્ત્વી હોય તો તેમનાં સંતાનો પણ તેમનાજ જેવા થાય છે તેવીજ રીતે આ સંસ્કારના યોગે કરી બાળક શુદ્ધ થાય છે અને તેને પછીના પ્રીતી સુપ્રીતી આદિ સંસ્કારોથી પુષ્ટી મળે છે

વળી જ્યારે બાળક નો જન્મ થાય ત્યારે તેને જાત કર્મ કરી શુદ્ધ બનાવવો એટલે તે સંસ્કારના યોગે કરીને તેના મનના ઉત્તમો ત્તમ ગુણોને પુષ્ટી મળે ત્યાર પછીના બીજા સંસ્કારોથી પણ તેનાના ધાર્મીક ગુણો પ્રકાશવા માટે છે વળી તેને ઉપનયકર્મ વિદ્યાભ્યાસ વીગેરે સંસ્કારો આપીયે છીએ ત્યારે તે સંસ્કારની કૃપા એવીને પણ તેનામાં ધર્મ તરફ પ્રીતી અને પુન્યભાવ ઉત્પન્ન થાય છે અને તે આર ' છોટો વડો પડેલી છાલ મોટી વડે પણ નવ જાય " એ કહે વત અનુસાર કદાપી ભુસાતો નથી અને જેમ જેમ તે બાળક મોટુ થાય છે તેમ તેમ તેનુ વલણ ધર્મ તરફ વધતુજ જાય છે અને યજ્ઞોપવિતના સંસ્કાર પછી તે પરમ પવિત્ર બને છે અને પૂર્વ પુરૂષો ની માફક બ્રહ્મચર્ય ધારણ કરે છે અને બ્રહ્મચારીની ક્રીયામાં દૃઢ થાય છે અને તેના યોગ કરી ને આયામ બળ અને કાન્તી પ્રાપ્ત કરે છે અને તે સગી કાસ જો ગૃહસ્થ થય તો પોતાનો ગ્રહસ્થાશ્રમ સુખ પૂર્વક પસાર કરે છે તેમજ બળવાન પ્રજા ઉત્પન્ન કરે છે ને કદાપિ જો સંસારથી વીરક્ત થાય તો તે બ્રહ્મચર્યના પ્રતાપે કરી એલક ક્ષુલ્લક થઇ છેવટે દિગંબર મુનીની પદી પણ ધારણ કરે છે અને અનેક ભવ્યોને ધર્મામૃતનો સ્વાદ ચખાડી છેવટે પરમનિર્વાણ પદને પ્રાપ્ત થાય છે માટે સંસ્કારો અવશ્ય આપવા, તેમાં પણ યજ્ઞોપવિત (જનોઇ) તો દરેક શ્રાવકને પહેરવુંજ જોઇએ કહ્યુ છે કે શિશ્નો યज्ञोपवितश्च यत्करोति न तत्फलम् ॥ ભાવાર્થ-ચોટલી તથા

જનોઇ સિવાયનો જે પુરૂષ જે કઇ ધર્મકાર્ય કરે છે તો તે નિષ્ફળ
થાય છે એટલે તે કર્યું ના કર્યું બરાબર છે ને તેને કઇ ફળ
મળતુ નથી માટે યજ્ઞોપવિત પહેરવુજ જોઇએ હવે કોઇ કહેશે કે
હમોથી મોટી ઉમરે જનોઇ કેવી રીતે પહેરી શકાય ? તો તેમને
જણાવુ છુ કે તેવાઓએ કોઇ વિદ્વાન પાસે પ્રાયશ્ચીત પાઠ કરાવી
આ પુસ્તક પ્રમાણે જનોઇ ધારણ કરવી અને આવતના વર્ગ ઘડ-
વામા દઢ થવુ

પ્રાચીન સમયમા આપણને યજ્ઞોપવિતાદિ સંસ્કારો મળતા ત્યારે આ
પણે જગતમા સર્વોપરી ગણાતા, ત્યારે અત્યારની અસંસ્કારિત સ્થીતિ જો
તાપાસમા પડે છે કે આપણે વદન શુદ્ર જેવા થઇ ગયા છીએ દાખલા
તરીકે ગામડાઓમા ભવૈયાઓ નામની જાયક વર્ગ તમાશા કરે છે
તે વર્ગ તેમના બધા તમાશા વાણીયાના વેશથીજ ભજવે છે, જે
આપણી આ માગની અસંસ્કારિત સ્થીતીનો ચિતાર આપે છે જે દેખી
કયા વણીક પુત્રનુ મન દુ ખાતો નહિ ? વળી જે ભાટ લોકો કે
આપણા ભટારકની ગાદીના નિમીત્તથી આપણી પાછળ વળગેલા છે
તે પણ આપણાજ સંતાનોને આપણી ચાલુ સ્થીતીનીજ વાતો કરી
એટલે કે—આપણીજ નીંદા રૂપી હાસ્યાસ્પદ વાતો કરી આપણાજ
સંતાનોને ખુશી કરે છે જે વદન મૂર્ખતા ભરેલુ છે માટે તે બધ
થવાની જરૂર છે અને તેને માટેજ આપણા સંતાનોને સંસ્કારો
આપી બ્રહ્મચર્ય પળાવી ધર્માભ્યાસ કરાવી સુધારવાની જરૂર છે.
વળી આપણી લગ્ન ક્રીયા જોતા પણ ઘણુ શરમાવા જેવુ છે કારણ
કે આજના સમયમાં નથી જોતા વર કન્યાની ઉમર નથી જોતા
તેમનો સ્વભાવ નથી જોતા તેમનુ રૂપ કે નથી જોતા તેમના ગુણ
નથી લેતા તેમની સલાહ કે આ સંબંધમા બન્નેની સંમતી છે કે નહિ

પણ પૈસાવાળાને જોઈએજ કેટલાક સ્વાર્થી અધુરીઆ પેટવાની ક માટે
કન્યા રૂપી કુવામા નાખી આધેડ માફક વળગાડી આપવા જેવુ
કરે છે દાખલા તરીકે જો વરની ઉમર ૧૨ વર્ષની હોય તો
કન્યા ૧૬ વર્ષની પરણાવે છે તેમ કન્યા ૧૫ વર્ષની
હોય તો વર ૫૦ વર્ષનો શોધે છે જેથી જ્ઞાતિમા અનેક
વિધવાઓ ઉત્પન્ન થઈ જ્ઞાતીની વૃદ્ધિને અટકાવે છે તે જ કેટલાક
દુષ્ટ માબાપો પોતાની કન્યાને ગાયની માફક વિક્રય કરવા
લાગ્યા છે અને જેને ઘેર પાણી પણ પીવાતુ નહાતુ છે તેની
પાસેથી હજારો રૂ લેવા હોંશના કરવા લાગ્યા છે જે દેખી કેટલો ખેદ
ઉત્પાત વિગાર થશે નહિ માટે એવા કન્યા રિવાજો સત્વર નાબુદ
કરી સુધારો દાખલ કરવાની જરૂર છે

હવે આપણા સંતાનોના પાણી ગ્રહણ વિશે વર્ણવીએ કે જેમા
ગોર લોકો જે ક્રિયા કરાવે છે તે વખતે શુ ને કરવાના હોય છે
ફેરે આશીર્વાદ શુદ્ધ શબ્દો અપવાનો આપે છે નવો ચાલ દાખલ
થતો કારણ ફક્ત એજ માલમ પડે છે કે ગુરુની જરૂર આપણે
સંસ્કાર વિનાના થઇ ગયા છીએ એટલે આપણે આપણી મેળેજ
પગમા કુહાડી મારી છે એટલે તદ્દન તેમનો વાંક કાંઈ કહાય નહિ
પણ આપણે આપણા સંતાનોને સંસ્કાર આપી પવિત્ર કરવા જોઈએ-
ગને પણ જ ગોરને કહેવાનુ છે વળી આપણી જ્ઞાતિમા ગોર ગણ્યા
ગાંઠ્યા હોવાથી પણ વખતે તેમનો એક જ નોતે પાચ સાત લગ્ન
કરાવવાના હોય છે જેથી તે અનેક પ્રકારની ઉતાવળ કરી મંત્ર
વિના નાનરાની માફક વસ ક્રિયા કરાવે છે એટલે એક તો ગુરુની
ખામી અને વળી ઉતાવળથી મંત્ર વગરની ક્રિયા એમ બે પ્રકારથી
આપણા સંતાનોને અલાભ વેઠવો પડે છે તેમા વળી કેટલાક વર

કન્યાના માતપિતા પણ ઘણી વખત ઉતાવળીયા હોય છે એટલે પછી ખીન મૂહૂર્તે લગ્ન એમ ત્રણ તરફ આપણે આપણા સતાનોને અસ જ આપીએ છીએ એટલે દીવો લઈ કુવામા પડવા જેવુ કરીએ છીએ પણ તેમ નહિ આપણા સતાનોનાં લગ્ન સમૂહૂર્તમાં કરાવો અને ગોરને પણ શુદ્ધ વિધી કરાવવાની ના પાડો અને આપણા શાસ્ત્રોમા કહેલી જૈન ધર્મીઓન હીતકારી એવી વિધી વડે લગ્ન ક્રિયા કરાવવાની ફરજ પાડો તોજ આપણા સતાનોના ગૃહસ્થાશ્રમ સુખી નીવડશે અને પતી પત્ની એક મેકથી જોડાએલા રહેશે બ ને પોતાના ધર્મ સમજશે તોજ આપણી ઉન્નતી થશે, તેમજ આપણામાથી વિધવાઓની કમી થશે અને ધર્મનો ઉદ્યોત થશે કજોડાવાળી કન્યાઓના શ્રાપથી પણ તેમના માતાપીતા ઉગરશે માટે શાસ્ત્રોક્ત વિધી વડે લગ્ન કરાવવાની દરેક જૈનને સુચના કરવામા આવે છે અને તે દરેક જૈન બંધુ અમલમા મેલે એમ સપૂર્ણ આશા છે આ ઉદ્દેશોને લઇનેજ આ પુસ્તક બહાર પાડવામા આવ્યુ છે તો તેનો લાભ દરેક જૈનબંધુ લેશે તોજ હુ કૃતાર્થ સમજીશ આ પુસ્તકના ગર્ભાધાનથી ગૃહસ્થ ધર્મ પ્રવેશ સુધીના સસ્કારો આપ ણામા આવ્યા છે અને તે સાધારણ ગૃહસ્થ અને અ ત્યમતી આગળ પણ કરાવી શકે એવા ક્રમથી દાખલ કર્યા છે ઘણા જમાને જતો વીધી તથા લગ્ન વિધી વગર મુશ્કેલી પડતી તે અડચણ આ ગ્રથથી પૂર્ણ થશે એમ સપૂર્ણ આશા છે

આ પુસ્તક દિગબર જૈન શાસ્ત્ર સાર્વજનિક શાસ્ત્ર ત્રિવર્ણા ચાર જૈન સસ્કાર પદ્ધતિ, ગૃહસ્થ ધર્મ, વીગેરે પુસ્તકના આજ્ઞાન સુધીના સ્વાધ્યાયનીજ પ્રસાદી છે માટે તે તે ગ્રંથોના પ્રકાશકોનો હુ અત્યત આભાર માનુ છુ

પુસ્તક બહાર પાડવાનો તથા ગદ્ય પદ્ય લેખો લખવાનો શોખ મને વિદ્યાર્થી અવસ્થામાંથીજ હતો અને ઘણાક કાવ્યો લખેલા પણ સહાયક વગર તે શોખ પડી ભાગ્યો. પણ આ સાલે શ્રી જૈન યતિ રત્નકીર્તી સ્વામી અત્રે ચોમાસુ રહ્યા અને અમને અનેક સુચનાઓ આપી મારામાં લેખન શક્તી ઉત્પન્ન કરી આ પ્રયાસ પરિપૂર્ણ કરાવ્યો છે જેથી તે ગુરૂવર્યનો હું અત્યંત આભાર માનું છું વળી આ પુસ્તક લખવામાં મમ સ્નેહી શા કેશવલાલ ત્રીભોવનદાસ (વડોદરા) પાગતાન કમનદાસ (અધ્યક્ષ કાણીસા મિત્ર મંડળ) શ્રીમત્ જ્યોતિર્વિદ પંડીત જેઠારામ લલ્લુરામ (કાણીસા) મગનભાઇ લલ્લુભાઇ પટેલ (કાણીસા) વિગેરે સદ્દમીત્રોએ મને અનેક સુચનાઓ આપી મને જે સહાય કરી છે તે માટે તેમનો અત્યંત આભાર માનું છું અને આ ગ્રંથ તે મિત્રોની સુચનાથીજ બહાર પાડવાનો સમય પ્રાપ્ત થયો છે

આ પુસ્તકમાં મેં મારા તરફથી કંઇજ ઉમેર્યું નથી એ આ વિદ્યાર્થીની નકલજ ગણાય? વળી આ પુસ્તક રા૦ છોટાલાલ ઘેનાભાઇ ગાંધીએ શુદ્ધ કરી આપ્યુ છે જેથી તેમનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનું છું છેવટે વિદ્વાનોને વિનતી છે કે विचारपूर्व गाथ धागादपि सुभाषितम् । अमित्रादपि सद्वृत्त अमेध्यादपि काञ्चनम् ॥

ભાવાર્થ જેમાંથી પણ અમૃતો ગ્રહણ કરવું બાળક શુદ્ધ અને સારું બોલતો હોય તો તેની પાસેથી પણ સારું બોલતાં શીખવું શત્રુ ભલાચારી હોય તે તેની પાસેથી પણ સદાચાર શીખવો અને સુવર્ણ અપવિત્ર જગાએ હોય તો પણ ગ્રહણ કરવું એ કહેવત અનુસાર આ ગ્રંથ ભુલ ભરેલો છતાં તેપણ "હંસપયપાન" એ અનુસાર સાર સાર ગ્રહણ કરી ભુલને છોડી

દેવા વિનતી છે અને ભુલો મને એક પોસ્ટકાર્ડદ્વારા લખી મોકલશો તો ઉપકાર માનીશ આ ગ્રંથ લખવાનો ઉદ્દેશ જૈનબંધુઓમાં સરસ્વતિ પ્રરૂપો તેમજ શુદ્ધ જૈનધર્મનો ઉદ્યોત કરવાનો છે આ ગ્રંથના સાર દરે દરેક બંધુ પોતાના પુત્રોને સંસ્કારો આપશે અને યજ્ઞોપવિત પહેરાવશે તેમ લગ્ન પણ આ પુસ્તક અનુસાર કરાવશે તોજ હું મારો પ્રયાસ સફળ થયે માનીશ

જાણીને કે અજાણતાં ભુલ રહી જે હોય
દેવ ગુરૂની સહાયથી તે સહુ પુરન હોય
એ સિદ્ધાંત અનુસાર ક્ષમા માગું છું ઇત્યલમ્

વીર સં ૨૪૪૮
કાણીસા

જૈન સમાજ સેવક
મોહનલાલ મથુરદાસ જૈન
કાણીસા (ખંભાત)

અનુક્રમણિકા.

॥ शुद्धि पत्रक ॥

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	ઓળી
અમ એમ કરે	એમ એમ ના કરે	૫	૧૮
ર થા	[illegible]	૭	૧૧
રહી, ભ.ન.	રહી ભાગ,	૭	૧૮
કરી	કે રી	૮	૧૩
કાળીમ ની	કાળીમ ની	૧૧	૨૪
અગદી	મગદી	૧૨	૧૨
[illegible]	[illegible]	૧૨	૧૭
અધિક	અધિક	૧૩	૪
[illegible]	[illegible]	૧૪	૮
સરકાર	[illegible]	૧૫	૨૧
મમુક	અમુક	૧૬	૯
ધરને	ઓ, અને	૧૮	૮
[illegible]	[illegible]	૨૦	૯
ક્રુતિ	મુર્તિ	૨૧	૧
સ્તુતિ	[illegible]	૨૧	૨
ની	રહી	૨૧	૩
[illegible]	[illegible]	૨૧	૧૧
[illegible]	[illegible]	૨૪	૧૧
[illegible]	[illegible]	૨૪	૨૧

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	લીટી
નખત	નખતે	૨૪	૧૪
ગૌતમ	ગૌતમ	૨૫	૨
કુર ગુ ણે	કુન્દકુન્દ	૨૫	૩
૩ વચ્ચ	૩ વચન	૩૩	–
આદ્રવાન	સ્વરૂપવાન	૩૪	૧૪
અપૂર્ણ	આપણુ	૩૫	૨૦
[illegible]	કરશે	૩૮	૧
[illegible]	[illegible]	૪૧	૪
[illegible]	[illegible]	૪૨	૭
[illegible]	[illegible]	૪૨	૨૨
[illegible]	[illegible]	૪૩	૩
[illegible]	[illegible]	૪૪	૨૦
[illegible]	[illegible]	૪૪	૧૮
([illegible])	([illegible])	૪૫	૬
[illegible]	[illegible]	૪૫	૧૦
[illegible]	[illegible]	૪૮	૭
[illegible]	મથથી	૪૮	૧૮
[illegible]	[illegible]	૫૩	૧૮
[illegible]	[illegible]	૫૮	૩
[illegible]	[illegible]	૫૮	૬

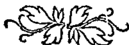
[illegible]

[illegible] ૫૮ ૮

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ટ	લીટી
પ્રમે	નમે	૭૯	૧૨
મત્તુ	ય ાતુ	૮૧	૪
જપાદિ	જયાદિ	૮૩	૪

સુચના —ઉપર મુજબ શુદ્ધ કરીને પછીજ વિધી કરવા બેસવુ વળી પહેલીજ વાર ક્રિયા કરાવવાની હોય ત્યારે ગૃહસ્થાચાર્યે પુસ્તકને એક વખત વિચાર પૂર્વક વાચી જઇ સામગ્રી તૈયાર કરાવી પછીજ વિધી કરવા બેસવું એજ વિનતી

લી મોહનલાલ એમ. જૈન
કાપડીઆ.

श्रीवीतरागाय नमः।

श्री जैन संस्कार विधान.

(ગુજરાતી ભાષાંતર સહિત)

જૈન સંસ્કારોનું વર્ણન કરૂં છું કે જે દરેક જૈન ધર્મીઓને આચરવા યોગ્ય છે

जैन क्रिया वर्णन ।

आधानं प्रीतिः सुप्रीतिर्धृतिर्मोदः प्रियोद्भवः ।
नामकर्म बहिर्यानं निषद्या प्राशनं तथा ॥
व्युष्टिश्च केशवापश्च लिपिसंख्यानसंग्रहः ।
उपनीतिर्व्रतचर्या व्रतावतरणं तथा ॥
विवाहो वर्णलाभश्च कुलचर्या गृहीशिता ।
प्रशान्तिश्च गृहत्यागो दीक्षाद्यं जिनरूपता ॥
मृतकस्य च संस्कारो निर्वाणं पिंडदानकम् ।
श्राद्धं च सूतकद्वैतं प्रायश्चित्तं तथैव च ॥
तीर्थयात्रेति कथिता द्वात्रिंशत्संख्यया क्रिया ।
अर्थत्रिंशच्च धर्मस्य देशनाख्या विशेषतः ॥

(त्रिवर्णाचार)

ભાવાર્થ—૧ ગર્ભાધાન ૨ પ્રીતિ, ૩ સુપ્રીતિ, ૪, ૫ મોદ ૬ પ્રિયોદ્ભવ, ૭ નામકર્મ, ૮ બહિર્યાન, ૯ નિષદ્યા, ૧૦ અન્નપ્રાશન, ૧૧ વ્યુષ્ટિ, ૧૨ કેશવાપ ૧૩ લિપિસંગ્રહ ૧૪ ઉપનીતિ ૧૫ વ્રતચર્યા, ૧૬ વ્રતાવતરણ ૧૭ વિવાહ, ૧૮, વર્ણલાભ, કુલચર્યા, ૨૦ ગૃહીશિતા, ૨૧ પ્રશાન્તિ ૨૨ ગૃહત્યાગ, ૨૩

૨૪ જિનરૂપતા, ૫ મૃતસંસ્કાર, ૨૬ નિર્વાણ, ૨૭ પિંડદાન ૨૮ શ્રાદ્ધ ૨૯ જનના શૌચ, ૩૦ મૃત શૌચ ૩૧ પ્રાયશ્ચિત, ૩૨ તીર્થયાત્રા એવી રીતે ૩૨ ક્રિયા અને ધર્મદિક્ષાની મળી ૩૩ થાય છે જેમાથી પહેલેથી ૧૮ કે જે સંસ્કારો કહેવાય છે તેનુ વર્ણન ભટારક શ્રી સોમસેનાચાર્ય કૃત ત્રિવર્ણાચારને આધાર [illegible] કરે છુ

गर्भाधान—संस्कार—१

જ્યારે સ્ત્રી પ્રથમવા રજસ્વલા થાય ત્યારે [illegible] સુધી એકાંતમા રહેવુ અને કોઈને પોતાનુ મુખ [illegible] શણગાર ધારણ કરવા નહિ, સાદો ખોરાક અને [illegible] ખાવો તેણે પાંચમે અથવા છઠ્ઠે દિવસે [illegible] મંદિરમા જવુ અને ત્યા પોતાના કુટુંબીઓ [illegible] પંચપરમેષ્ઠિનુ પૂજન કરવુ અને લઘુ અભિષેક [illegible] વિધિમાનો હોમ કરવો ત્યાર પછી [illegible] ગૃહસ્થાચાર્ય આશીર્વાદ આપવો પછી [illegible] પતિપત્નિ પર પુષ્પ નાખવાં, તેમજ [illegible]

ॐ सज्जातिभागी भव ।
ॐ सद्गृहि भागी भव ॥
ॐ मुनींद्र भागी भव ।
ॐ सुरेंद्रभागी भव ॥
ॐ परमराज्यभागी भव ।
ॐ आर्हन्त्य भागी भव ॥
ॐ परमनिर्वाणभागी भव ।

એ પછી વિસર્જન કરવુ અને સાભાગ્યવતી સ્ત્રીઓએ આશીર્વાદ આપવો કે તમા । બન્નેના યોગથી હમારા કુળની વૃદ્ધિ થાઓ પછી ઘેર આવવુ અને યથાયોગ્ય દાન આપવુ અને દિવસ આનદમા વીતાડવો અને રાત્રે પત્નીએ સર્વે શણગારો ધારણ કરી પતિ સાથે ગમન કરવુ વળી વિષયાસક્તિ વિના પ્રેમથી પુત્ર પ્રાપ્તિને માટે સહવાસ કરવો, આ સત્સગના સયોગથી જે ગર્ભ રહેશે અને તેની જે સતતિ થશે તે શુદ્ધ પવિત્ર થશે

(સ્ત્રી સહવાસ સબધી કાઈક)

પુત્રની ઇચ્છાવાળા ગૃહસ્થે સ્ત્રી રજસ્વલા થાય ત્યારથી ૧૬ દિવસ સુધી સમાગમ કરવો, એટલે કે પ્રથમના ચાર દિવસ જવા બાદ વિસગર સમાગમ કરવો, કારણકે સમાગમ પુત્ર પ્રાપ્તિ માટેજ કરવાનો છે અને ગર્ભ રહેવાનો હોય તો તે દિવસોમાજ રહે છે, જેથી ૧૬ દિવસ પછી સમાગમ કરવો નિષ્ફળ છે વળી રજસ્વલાના ચાર દિવસમા પણ સ્ત્રી સમાગમ કરવો નહિ તે દિવસોમાં સમાગમ કરનાર

ઘોર નર્કમા પડે છે શયન મંદિરમા લાકડી પાણીનુ વાસણ, પાનનો સામાન ગૂઢરીતે રાખી મૂકવો વળી કેસર કાજળ, પીળા રંગના વસ્ત્ર ને પાન એટલી ચીજો તે વખતની મંગળકારક છે

શ્રીસમાગમ કરતા પહેલા પુરૂષે નાચેના મંત્રો બોલવા –

ॐ ह्रीं ह्रौं व्हूँ योनिस्थदेवते मम सत्पुत्र जनयस्व अ सि आ उ सा स्वाहा ॥

ॐ ह्रीं श्री जिनप्रसादात् मम सत्पुत्रो भवतु स्वाहा ।

ॐ ह्रीं शरीरस्थायिनो देवताभ्या घर्म ददतु स्वाहा ॥

આ ત્રણ મંત્રો બોલી પછી સમાગમ કરવો એ સમાગમથી જે ગર્ભ રહે છે અને તેનાથી જે બાળ ઉત્પન્ન થાય છે તે સુંદર અને ભાગ્યશાળી અને ધર્મિષ્ટ થાય છે[१]

---

(१) ऋतुस्नातां तु यो भार्यां सन्निधौ नोपगच्छति । घोरायां भ्रूणहत्यायां पितृभिः सह मज्जति ॥ અ० ૮ શ્લોક ૪૯

અર્થ–ઋતુસ્નાન કરેલી સ્ત્રીની સાથે જે પુરૂષ સમાગમ કરતો નથી, તે પોતાના પિતૃઓ સહિત ભ્રૂણહત્યા નામના પાપમા પડે છે

ऋतुस्नाता तु या नारी पतिं नैवोपविन्दति । शुनी वृकी शृगाली स्याच्छूकरी गर्दभी च सा ॥ અ० ૮–૧૦

અર્થ–ઋતુસ્નાન કરેલી સ્ત્રી પોતાના પતિની સાથે સમાગમ કરે તો તે સ્ત્રી કૂતરી, શિયાળણી બિલાડી ડુક્કરી, ગધેડી વગેરેની યોનીને પ્રાપ્ત થાય છે

प्रीतिक्रिया—संस्कार–२

આને ગર્ભ રહે ત્યાર થી ત્રીજે મહીને જે ક્રિયા કરે છે તેને પ્રીતિ નામનો સંસ્કાર કહે છે પરંતુ તથા બીજે માતાને ગર્ભધાન થયો નહિ જેવી ગર્ભને પુષ્ટિ આપવાને આ ક્રિયા કરવાની છે તેમજ આ ક્રિયાની અસર ગર્ભમના પાનક ઉપર પણ પડે છે

પતિએ સુગંધિત દ્રવ્યથી સ્નાન કરી શુદ્ધ આઠ દ્રવ્ય લઇ જિન મંદિરમાં જવું ત્યા અભિષેક કરી પંચપરમેષ્ઠિનુ પૂજન કરવુ યક્ષ યક્ષિણીને અર્ઘ આપવા, પછી ઘેર આવી અભિષેક કરી જિનેન્દ્રનુ પૂજન કરવુ અને ગૃહસ્થાચાર્યે લઘુવિધિમાના મંગલાષ્ટકનો ઉચ્ચાર કરી આરતી ઉતારવી અને બંનેના ઉપર પુષ્પ નાખવા પછી નીચેના મંત્રથી સ્ત્રીના ઉપર પુષ્પ નાખવા

त्रैलोक्यनाथो भव । त्रैकाल्यज्ञानी भव ।
त्रिरत्नस्वामी भव ।

પછી વિસર્જન કરવુ આ વિધિથી માતાના ઘરના બારણે તોરણ બાંધવા અને દાન કરવુ આ ક્રિયામા પણ વધુ શક્તિવાળાએ હોમ કરવો આ ક્રિયા ધાર્મિક પ્રીતિ હેતુ કરવાના અભિપ્રાયવાળી છે

ऋतु नोपैति यो भार्यामनृतौ चोपगच्छति तुल्यमाहुस्तयो-दोषम् ॥ (मनु०)

અર્થ—જે પુરુષ ઋતુસ્નાન કરી નિજ સ્ત્રી સાથે સહવાસ કરતો નથી, તેમજ જે પુરુષ ઋતુ ન હોય ત્યારે સહવાસ કરે છે, તે બન્નેને સમાન દોષ લાગે છે

सुप्रीति क्रिया–संस्कार–२

ગર્ભથી પાંચમે મહીને ગર્ભના પોષણને માટે આ ક્રિયા કરવી પતિ પત્નીએ સુપ્રભાતે જાગી સ્નાન કરી પવિત્ર થઇ આનંદથી પોતાના ઘર આગળ જિનેંદ્રની પૂજા કરવી પછી ગર્ભિણીને ૨ સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીઓએ સ્નાન કરાવી પવિત્ર કરી લાલ વસ્ત્ર પાથરેલા પાટલા પર બેસારવી (તેણે આ વખતે તથા આંખમાં અંજન કર્યા સિવાય આવવું નહિ) ગૃહસ્થાચાર્યે મંગળાષ્ટક ભણી પુણ્યાહવાચન ની તેમના ઉપર જળ છાંટવું અને નીચેના આશીર્વાદ આપવો

अवतार कल्याणभागी भव । मन्दरेन्द्राभिषेक कल्याणभागी भव । निष्क्रान्ति कल्याणभागी भव । आर्हन्त्यकल्याणभागी भव । परमनिर्वाण कल्याणभागी भव ।

પછી સ્ત્રીના પતિએ ધુપ પુષ્પના વૃક્ષના પાન, જવ વગેરેની માળા નીચેના મંત્રથી સ્ત્રીને પહેરાવવી

ॐ अ व झ्वीं क्ष्वीं हंस कान्तागले यवमाला क्षिपामि झ्रौं झ्रौं स्वाहा ॥

પછી ત્રિશ દિન ગર્ભ અને પુત્ર ના પુત્રી થશે તેની પરીક્ષા કરવા માટે સ્ત્રીની પાસે નીચેના મંત્રથી ધુપ દીપ, ભાત, હળદર, પાણી એમ ત્રણ ચીજો ભરેલા ત્રણ ભાજન મુકવા અને એક કુમારિકાને બોલાવી તેને ત્રણમાંથી એકના આગળથી મુકવા કહેવું

ॐ झ्र य ह्रः पः अ सि आ उ सा कान्तापुरत

पायसदध्योदनहरिद्राम्बुकलशान् स्थाप्य बालिका करेण स्पर्शयेत् ।

જો દુધના કળશને અડકે તો પુત્રલાભ થાય દહીંભાતના કળશને અડકે તો પુત્રી લાભ અને હળદરના પાણીને અડકે તો નપુસક પ્રાપ્ત થાય અગર ભરેલુ બાળક થાય અથવા ઉત્પન્ન થઇ મરણ પામે, એ નહી જાણવુ તે વિષમે યથાશક્તિ દાન કરી ઈશ્વર પ્રાર્થના આ ક્રિયામા પણ હોમ થઇ ને આ ક્રિયા અ ભુત જેમને ઉત્પન્ન કરે છે

तृति क्रिया–संस्कार–९ (सीमतविधि)

ગર્ભથી સાતમે મહીને શુભ દિવસે આ સસ્કાર કરે તો પતિ પત્નિએ સુગધિત જળથી સ્નાન કરી ઘર આગળ અષ્ટ દ્રવ્યથી પચપરમેષ્ટીનુ પૂજન કરવુ અને અભિષેક કરવો પછી શક્તિ હોય તો ચોવીસ જિન પૂજા કરવી નહી તો લઘુ હોમ કરવો એટલે કે સત્તાવીસ આહુતિનો હોમ કરવો ત્યાર પછી જાતિની વૃદ્ધ સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીઓએ ગર્ભિણીના માથામા મધ્ય ભાગે ત્રણ દાભ એકઠા કરી થી કરવી અને તે સ્ત્રીની નચે એટલે કપાળ તરફ તેના દાભવેતા હીંગળોક લગાવવો અને તે સ્ત્રીના પતિએ તે સ્ત્રી ઉપર અથવા જઠરે નીચેના મત્રથી પાચ ઉ બર ફળમાથી ગમે તે એકનુ ચુર્ણ નાખવુ

ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ह्रौं अ सि आ उ सा उदुम्बरफल चूर्ण समस्ते जठरे चेय क्ष्वीं क्ष्वीं स्वाहा ॥

પછી ઉંબર ફળની માળા પણ તેના પતિએ પહેરાવવી તેનો મંત્ર

ॐ नमोऽर्हते भगवते उदुंबरफलाभरणेन बहुपुत्रा भवितुमर्हा स्वाहा ।

પછી ગૃહસ્થાચાર્ય પુણ્યાહવાચનથી પતિ પત્નીપર જલ છાંટવું એ પછી શાંતિ પાઠ કરી વિસર્જન કરવું, યથાશક્તિ દાન કરવું અને સજ્જનોને ભોજન આદિથી સત્કાર કરવો આ ક્રિયાથી ગર્ભિણીને હર્ષ ઉત્પન્ન થાય છે તેમજ પૂજન અને દાનનો પ્રભાવ બાળકના મનપર અસર કરે છે (૧)

गर्भिणी स्त्री कर्तव्य।

પાંચ મહિના પછી ગર્ભિણી સ્ત્રીએ ઉંચી જમીન ઉપર ચડવું તથા ઉતરવું નહિ નદી તરવી નહિ ગાડામાં બેસવું નહિ સખત ઓસડ ખાવું નહિ વળી ખાર ખાવું નહિ, મદ્યપાન ગ્રહણ કરવું નહિ ભાર ઉચકવો નહિ તેમજ કકાસ કરવો નહિ પરંતુ મન પ્રફુલ્લિત રાખવું અને ઇશ્વર ચિંતવનમાં દિવસો ગુજારવા (ત્રિવર્ણાચાર)

(૧) ઉપરનો સંસ્કાર બતાવેલી ક્રિયાથી આપવો એવી શાસ્ત્રોની આજ્ઞા છે છતાં આજના અંધ શ્રદ્ધાળુ જૈનો ગાડરીયા પ્રવાહે ચાલી ઓગટુ ડોળ ચલાવે છે એકંદરે જોતાં તે લોકોએ પોતાની ક્રિયા માંથી સમસ્ત ધાર્મિક ક્રિયાઓજ નષ્ટ કરી નાખેલી છે અને તે પણ વર્તમાન સમયના જ્ઞાનહીન વિપ્રો (બ્રાહ્મણો)ને લીધેજ નાશ પામી છે અને તે બધું થવાનું કારણ ફક્ત ધર્મભેદજ છે કારણકે આપણી ક્રિયામાં શ્રી જિનેંદ્રભગવાનનું પૂજન કરવું પડે છે, તથા હોમ પણ

गर्भिणीना पतिनु कर्त्तव्य।

દેશાવર જવું નહિ નવા ઘરનો આરંભ કરવો નહિ, પર્વતપર ચઢવું નહિ તેમજ પાચમા માસથી સમાગમ કરવો નહિ, તેમજ પુત્ર લગ્ન મુંડન ઉપનયન વગેરે સંસ્કારો કરવા નહિ જો ગર્ભિણી

કરવો પડે છે, તેમજ ગર્ભિણી સ્ત્રીને શ્રી જિનેંદ્ર દેવના મંદિરે દર્શન કરવા લઇ જવામા આવે છે તેમજ ઉદભર ફળ માળા ગર્ભિણીને તેના પતિ સાનંદ્ર પહેરાવવામા આવે છે તેમજ મિત્રોનો ભોજનાદિથી સત્કાર કરવામા આવે છે, વળી દાન પણ કરવામા આવે છે ત્યારે વિશેષે આપણા મંદિરો ગામોગામ નથી તેનાથી મંદિરમા જવાનું બંધ થયું અને પછી મંદિર નથી એટલે શ્રી જિનેંદ્ર ભગવાનની પૂજાનો અવસર નથી જેથી એ સમયનો લાભ લઇ તે લોકોએ જૈન પૂજા બંધ કરી તેમના ગજમુખી લંબોદર (ગણપતિ) ની પૂજા તેમજ અનંત પદ્મિની દેવવાની પૂજા કરવાની ઘુસાડી દીધી વળી ઉદભર ફળની માળા બનાવવામા મનોનીત પત્ની તેમજ તે પહેરવામા યુવાન પુરુષો શરમાતા, જેથી તેનો લાભ લઇ માળા પહેરવાની બંધ કરી ખોળામા ઉદભર ફળ ભરાવે છે ભોજન વગેરેના રૂપમા ફરી ગયું તે પણ ઉલટું લઇ ખોરનાજ પ્રતાપે દાનનો પ્રચાર બંધ થઇ સગા સ્નેહીને આપવાનો ચાલ પડી ગયો છે એક રીતે જોતાં ચાલ બધા સરખા છે, પણ સમજફેરને લીધે કે હમારા ઘરડાએ કર્યું તે હમોથી કેમ છોડાય એ પ્રમાણેનું સૂત્ર રૂપી પૂંછડું ઝાલી જનો મિથ્યાત્વી કુચાલને છોડતા નથી એવી ક્રિયા કરતા ફક્ત ગર્ભિણી સ્ત્રીને નવોઢારૂપે ફેરવવાની ક્રિયા મહજ હાસ્યાસ્પદ થઇ ગઇ છે કન્યાનું સમયમા ગર્ભિણીને ત્યા તેની માતા સગાસ્નેહી સહિત આવે છે, તેમ ગર્ભિણીના

સ્ત્રી બીજી વખતની હોય અને આગેની સ્ત્રીના સરકાગે કરવાના હોય તો દુરસ્ત નહિ (ત્રિવર્ણાચાર)

પતિ તરફના મગા પાછા આવે કે બેત્રણ દિવસ ભોજનવાર થય છે વળી ખોળા ભરવના તેમ માથુ ગુંથવાના મજૈન ક્રિયામના મથાળા શ્રી ફરી દીગળોક વગાવવાના ચાલને બદલે પરેલે ચાલ) મડાનાથી મગળ વાજના ધ્વનિથી સ્ત્રી પુરૂષોના મ ગિનિતપણાથી ગર્ભિણી સ્ત્રીને ગામમા વરઘોડારૂપે ફેરવે છે અને ગર્ભિણી તેમ તેના પતિને ગર્ભિણીના માતા તરફથી કઇ કમ અગર નગ નાણું બેર બપાય છે એવુ આવુ થાય છે અને પૈસાનો વ્યય કરે છે પણ નકામા ખરચમા થની અને અનંત ફળ આપનારી એવી શ્રી જિનની પુજા બીલકુલ થતી નથી તેમજ સત્પાત્રે દાન બિલકુલ અપાતુ નથી, જે દેખી કયો શિક્ષિત યુવાન દિલગીર થશે નહીં ? બેશક થશે, માગણુ આ ચાલો પડવાનુ કારણ–મંદિર–મુનિનો અભાવ અને જ્ઞાન નહી હોવાપણુ એ હતુ તો હવે ગામેગામ મંદિરો છે, છાપખાનાને લીધે અનેક પુસ્તકો બહાર પડ્યા છે અને પેપરો દ્વારા ઘણુ જ્ઞાન મળે છે તો જ્યારે તમો જૈનધર્મ વિષે કઇને કઇ જાણવા લાગ્યા છો તો હવે આ મિથ્યાતી ચાલને બંધ કરી જૈન વિધિને દાખલ કરો કે જેથી સ્વાર્થ સાથે પરમાર્થ એ કહેવત અનુસાર વર્તમાન બેવડો લાભ થાય –એક તો આ જન્મે સુખ અને ધર્મનો પ્રભાવ અને આગળ ભવે સ્વર્ગાદિ સુખની પ્રાપ્તિ તેમજ આ વિધિના ધર્મકાર્યને લીધે સંતાન પણ સારા અને ધર્મોત્સુકજ થાય છે તો બાપ્પ કહને કોણ ચૈનસ્ખુ બેસતા દેશે નહીં એમ લીન કર્યા છે ભેટ? ... આ પુસ્તક અનુસાર ક્રિયા કરવાની ખાસ ભલામણ છે

(નાથીબાની મિત્રમંડળી

मोद क्रिया-सस्कार -५

આ ક્રિયા ગર્ભથી નવમા મહિનામાં કરવી તેમાં ઉપરના સંસ્કારોની માફક પંચ પરમેષ્ઠિનું પૂજન કરવું અને અભિષેક કરવો તેમ નીચેના મંત્રથી ગૃહસ્થાચાર્યે આશીર્વાદ આપવો

सज्जाति कल्याणभागी भव । सद्गृह कल्याणभागी भव । वैवाह कल्याणभागी भव । मुनीन्द्र कल्याणभागी भव । सुरेन्द्र कल्याणभागी भव । मदराभिषेककल्याणभागी भव । यौवराज्य कल्याणभागी भव । महाराज्य कल्याणभागी भव । परमराज्य कल्याणभागी भव । आर्हत्य कल्याणभागी भव ।

પછી વિસર્જન કરવું ને પુણ્યાહવાચનથી જળ સીંચવું પછી નીચેના મંત્રથી ગર્ભિણી અને તેના પતિએ ગર્ભ ઉપર પેટપર ચોપડવું,

ॐ क ट ह्र प असि आ उ सा गर्भार्भक प्रमोदेन परिरक्षत स्वाहा ।

પછી સુભીક્ષાગ મંત્રથી ગર્ભિણીને હાથે રક્ષા બાંધવી આ દિવસે પણ પહેલાની માફક દાન દેવું તથા વાજીંત્ર વગાડાવવા આ વિધિમાં હોમપણ કરી શકાય

प्रियोद्भव–संस्कार–६ (जातकर्म)

જ્યારે બાળકનો જન્મ થાય ત્યારે આ ક્રિયા કરવાની છે આ ક્રિયામાં બાળક જન્મે તે વખતેજ મંદિરમાં જઈ થી જિનેંદ્ર ભગવાનનો અભિષેક કરી પૂજન કરવું અને બાળકને ગંધોદક લગાડીને ચોપડવું અને પિતાએ નીચે પ્રમાણે આશીર્વાદ આપવો

कुलजातिवयोरूपगुणै शीलप्रजान्वयै भाग्याविधवता सौम्यमूर्तित्वे समधिष्ठिता । सम्यग्दृष्टिस्तवाम्बेयमतस्त्वमपि पुत्रक सम्प्रीतिमाप्नुहि त्रीणि प्राप्य चक्राण्यनुक्रमात् ।

પછી બાળકને સ્પર્શ કરી આમ કહેવું —

अङ्गादङ्गात्सम्भवसि हृदयादपि जायसे । आत्मा वै पुत्र नामाऽसि स जीव शरद शतम् ॥

પછી દૂધ તથા ઘીથી બનાવેલું અમૃત બાળકની નાભી અર્થાત્ ડુંટીએ ચોપડવું ને નીચેના મંત્રથી નાળ છેદન (નાળ કાપવી તે) કરવી.

घातिजयो भव श्री देव्य ते जातक्रिया कुर्वन्तु ।

પછી સુગંધિત ચૂર્ણ બાળકને શરીરે નીચેના મંત્રથી ચોળવું

हे पुत्र ! श्रीदेव्य ते जातक्रियां कुर्वंतु ।

પછી સ્નાન કરાવવું તે વખતે નીચેનો મંત્ર બોલવો—

ॐ ह्रीं महाभिषेकार्हो भव ।

પછી બાળકના ઉપર તેના પિતાએ નીચેના મંત્રથી [illegible] આશીર્વાદ આપવો

ॐ ह्रीँ चिर जीयोत्त्सः ।

પછી ઘી, સાકર ઇલાયચી આદીનુ બનાવેલું અમૃત બાળકના પિતાએ નીચે ॥ મત્રથી બાળકના નાકમ તથા મુખમા સરેજ છોડી દેવુ

ॐ विश्वेश्वरीस्तन्यभागी भूयात् ।

અને બાળકની નાળને કોઇ પવિત્ર જગ્યાએ લઇ જઇ નીચેના મત્રથી જમીન ખોદી ગાડી દેવી

ॐ सम्यग्दृष्टे सम्यग्दृष्टे सर्वमात, सर्वमात, वसुंधरे वसुधरे स्वाहा, ।

આ મત્રથી ખાડો ખોદી જળ તથા અમૃત ખાડામાં નાખવા, તેની ઉપર નીચેના મત્રથી નાળ તથા રત્નમય (મેતી) મુકવી

त्वत्पुत्रा इव मत्पुत्रा भूयात्सु चिर जीविन ॥

પછી વડ અથવા પીપળાની ડાળી તે ખાડામા દાબી ખાજે મુકી હોય ઘર આગળ બાળકની માતાને રૂપ પાણીથી નીચેના મંત્રથી સ્નાન કરાવવુ

ॐ सम्यग्दृष्टे सम्यग्दृष्टे आसन्न भव्ये आसन्न भव्ये विश्वेश्वरी विश्वेश्वरी ऊर्जितपुण्ये ऊर्जितपुण्ये जिन मात जिनमात स्वाहा ॥

પછી બાળકના પિતાએ પણ સ્નાન કરવુ તે દિવસે યથાશક્તિ દાન કરવુ અને ઉત્સવ કરવો આ વિધિમા જેન પુજનાદિક ક્રિયાઓ ગૃહસ્થાચાર્યે કરવી અને બાળકની બાળકના પિતાએ કરવી

સુવાવડ કરનારના વસ્ત્ર શણગાર વિગેરે ગ્રેરોજ સારી રીતે ના

નાખવા તથા જો ઘરમા પ્રસુતાગેહ તે ઘરમાથી સ્નાનદીના સુધી મુનિને આહાર આપવો નહિ તે ઘરના મનુષ્યોથી પહેર દિવસ પછી સ્નાન કરી જિનપૂજન વિગેરે થઇ શકે છે જન્મના શૌચની સમાપ્તિ વખતે માટીના વાસણો (હમેશ ઉપયોગમા આવતા)ને ફેંકી દેવા અને ધાતુના વાસણોને અગ્નિવાળી રાખ કરી અગ્નિમાં તપાવી કામમા લેવા. જન્મના શૌચની સમાપ્તિ થયાને દશ દિવસ વીતીને હોમ કરવા તથા યથાયોગ્ય દાન કરવું અને જિનેન્દ્ર ભગવાનનો અભિષેક કરી ગંધોદક સ્ત્રી પુત્રને ચોપડવુ અને પુણ્યાહવાચન મંત્રથી ગૃહસ્થાચાર્યે પતિ પત્ની અને પુત્રપર જળ છાંટવુ અને નીચેના મંત્રથી બાળકના પિતાએ તેનુ મુખ જોઇ આશીર્વાદ આપવો અને ... અક્ષત નાખવા

ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ह्रौं ह्रः नाना नु जानु जानु प्रजो भव भव अ सि आ उ सा स्वाहा ॥

એવી રીતે બાળકનુ જાતકર્મ કરવું ... મથી ત્રીજે દિવસે બાળકને તેના પિતાએ ગને હાથના ... દેખાડવુ તે વખતે નીચેનો મંત્ર બોલવો

अनन्तज्ञानदर्शी भव ।

ત્યાર પછી પુણ્યાહવાચન પઢવુ અને તે દિવસે યથાશક્તિ દાન કરવુ

नाम कर्म-संस्कार-७

બાળક ઉત્પન્ન થયા પછી બારમે દિવસ અથવા બત્રીસમે દિવસે સંસ્કાર કરવો તે વખતે બાળકના પિતાએ પોતાના કુટુંબીને બોલા

વવા, અને શ્રીજિનેદ્ર ભગવાનનો અભિષેક કરી પૂજન કરાવવુ, પછી એક કાંસાની થાળીમા ચોખા પાથરીને તેમા પુત્રના પિતાએ નીચે મુજબ લખવુ

श्री जिनेंद्रधर्मपरायण[1] श्री अमुक नाम्ना तस्यात्मज. अमुक.[2] ।

(બાળકનુ પાડેલુ નામ લખવુ) પછી પાડેલુ નામ મોટા સ્વરે બોલવુ અને નીચેના મંત્રથી બાળકને આશીર્વાદ આપવો

ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं अर्हं बालकस्य नामकरण करोमि अमुकनाम्ना आयुरारोग्यैश्वर्यवान् भव भव अष्टोत्तरसहस्राभिधानार्हो भव भव झ्वों क्ष्वौं अ सि आ उ सा स्वाहा ।

પછી વિસર્જન કરવુ અને યથોચિત દાન કરવુ પુત્રી હોય તો પૂજા કરી સારૂ ને રસિ નામ પાડવુ થાળીમા લખવાની જરૂર નથી

नाम कर्म करनारने सूचना ।

જો આ સમયે નામ પાડવાનુ રહી જાય તો એક વર્ષે પાડવુ તે વખતે પતિ પત્નિએ સાથે પૂજન કરવા બેસવુ તેમા સ્ત્રીએ પતિના જમણા હાથ તરફ બેસવુ (નામ કર્મ, અન્ન પ્રાશન મનચેહણુ મુંડન ગર્ભાધાન, પુંસવન, સીમંત ઉપનયન વધુપ્રવેશ, કુળદેવતાનુ પૂજન કન્યાદાન આ કર્મોમાં જમણા હાથે બેસવુ તથા વિવાહ

---

[1] બાળકના પિતાનુ નામ [2] બાળકનુ પાડેલુ નામ

ક્રિયામાં, સુનિદાન, આશીર્વાદ ગ્રહણ, અભિષેક વિગેરે પ્રસંગમાં પત્નીએ પતિના ડાબા હાથ તરફ બેસવું)

પુત્રનું નામ રમિક અને સુંદર પાડવું તેમજ હરકોઈથી બોલી શકાય તેવું પાડવું જેમકે લાલચંદ જિનચંદ, સુમતિપ્રસાદ, અજિતપ્રસાદ, શુભચંદ્ર જ્ઞાનચંદ્ર, વિગેરે નામ પાડવાં પરંતુ આજુ સમયમાં કેટલી અજ્ઞાન સ્ત્રીઓ પોતાને મોટી ઉમર થતા સુધી સન્તાન થયા નહિ જેથી ગાંડિ કચરો મેલો, ગાંગો, તેમજ [illegible] તેવા નામો પાડે છે તેવા નામ પાડવા નહિ ખરાબ નામ પાડવાથી છોકરા જીવતા નથી પણ એ તો [illegible] ની નિયમ છે તેમજ ભવિષ્ય માં હોય તે પ્રમાણે બને છે અને મ્યા કર્મ ભોગવવા પડે છે, માટે તેવું ખરાબ નામ પાડવું નહિ

નામ કર્મ વખતે કેટલીક જગ્યાએ કાન વિંધાવવાની ક્રિયા કરવા કહી છે તેમાં જો નામ કર્મ વખતે કાર્તિક પોષ ફાગણ ચૈત્ર એ માસ હોય તો કાન વિંધવા નહિ તે પછી ફરી કોઈ શુભ મુહૂર્તમાં વિંધવા કાન વિંધતી વખતે નીચો મંત્ર બોલવો —

ॐ ह्रीं श्रीं अर्हं बालकस्य [illegible] कर्णनासावेधनं करोमि अ सि आ उ सा स्वाहा ॥

પુત્રી હોય તો નાકી વઢ નાક પણ વિંધવું વળી કેટલીક જગ્યાએ બાર મા કે કર્ણ વિંધાવે છે વળી નામ કર્મ વખતે અગર તે જ મધી બારમા [illegible] કેટલીક જગ્યાએ બાળકને પારણામાં સુવાડે છે (તે અવશ્ય કરવું જોઈએ) તેની વિધિ જ મધી બારમે દિવસે જિને ની પૂજા કરીને બાળકને આશીર્વાદ આપવો (...

કર્મ ન થયું હોય અને પૂજન કર્યું હોય તો ફરી કરવાની જરૂર નથી)
શુભ મુહૂર્તમાં બાળકને નીચેના મંત્રથી પારણામાં સુવાડવું –

ॐ ह्रीं श्रीं ह्रौं ह्रीं क्ष्रौं आन्दोल बालकमा रोहयन्ति तस्य सर्वरक्षा भवतु धौं ह्रौं स्वाहा ॥

बहिर्यान (बहार लाववानी क्रिया) संस्कार ८

જન્મથી બીજા ત્રીજા અગર ચોથા મહિનામાં સારા મુહૂર્તમાં બાળકને સ્નાન કરાવવું અને અલંકાર પહેરાવવા પછી પુત્રને તેના પિતા અગર માતાએ ગોદમાં (ખોળામાં) લેવાને પ્રસુતિ ઘરથી બહાર આવવું પછી જિનેન્દ્ર ભગવાનનું પૂજા અભિષેક સહિત કરવું (અગર હોમ કરવો) પછી બધા કુટુંબીઓએ બાળકને કંઇક દ્રવ્ય આપી તેના મુખનું અવલોકન કરી મન પ્રફુલ્લિત કરવું (તેનો અભિપ્રાય એવો છે કે-ભવિષ્યમાં તે પોતાના પિતાનું ધન મેળવે) ગોરે આશીર્વાદ આપવો કે

ॐ उपनयन निष्क्रान्तिभागी भव ॥ ॐ वैवाहनिष्क्रान्तिभागी भव ॥ ॐ मुनीन्द्र निष्क्रान्ति भागी भव ॥ ॐ सुरेन्द्र निष्क्रान्ति भागी भव । ॐ मन्दराभिषेकनिष्क्रान्तिभागी भव ॥ ॐ यौवराज्य निष्क्रान्ति भागी भव ॥ ॐ महाराज्य निष्क्रान्ति भागी भव ॥ ॐ परम राज्य निष्क्रान्तिभागी भव। ॐ आर्हन्त्यनिष्क्रान्तिभागी भव ॥

પછી યથાશક્તિ દાન આપવું તેમ જ સ્વધર્મીને સત્કાર કરવો.
પછી બાળકને તેના ? દાદિમાએ પોતાના કેડમાં મંદિરમાં તેડવા
જૈન મંદિરમાં લઇ જવો અને ગુરૂના મુખથી બાળક। જિનેન્દ્રનું
દર્શન કરાવવું દર્શન કરી પ્રભુ ત્રિણ વખત પ્રદક્ષિણા
બાળકના મનમાં નમસ્કાર કરવા

ॐ नमोऽर्हते भगवते जिनभास्कराय तव मुखं बालकं दर्शयामि दीर्घायुष्यं कुरु कुरु स्वाहा ॥

પછી મિત્રાદિનો ભોજનાદિથી સત્કાર કરવો આજકાલ એ
ભક્તિ થયા વિના પણ બહાર લઇ જવાનો ચાલ પડી ગયો છે, પણ
તેમ નહિ કરવું જોઇએ કારણ કે વસ્તુના ઘરમાંથી બહાર આવવાથી તેનું
ધ્યાન બીજી બાબત ઉપર જતું રહે છે જેથી પુત્રનું તેમજ પોતાના
શરીરનું રક્ષણ બરોબર કરી શકતી નથી પ્રસુતિ ઘરમાં માતાએ
પોતાના પુત્રનું પાલન સારી રીતે કરવું તેમ પોતાના શરીરને આરામ
આપી નિર્બળ ન પડવું

निषद्या–संस्कार ९ (बेसता शीखवानी क्रिया)

જન્મથી પાંચમે મહિને આ ક્રિયા કરવાની છે-આ ક્રિયામાં પૂ-
જવાની માફક જિન પૂજન અતિરેક નહિ કરવું પછી ક્ષેત્ર
ગાદી નાખી તેના પર સફેદ ચાદર પાથરવી (ગાદી જરૂર પૈસા
હોવો જોઇએ) પાઠશાળા તથા પુસ્તકો અને તેના ઉપર બાળકને ગીરદીન
મનથી બેસાડવો તે વખતે બાળકનું મુખ પૂર્વ દિશા તરફ રાખવું

ॐ ह्रीं अर्हं अ सि आ उ सा बालकमुपवेशयामि स्वाहा

પછી ગૃહસ્થાચાર્ય નીચેના મન્ત્રથી બાળકના મસ્તકપર પુષ્પ અક્ષત નાખી આશીર્વાદ આપવો. બીજા કુટુંબીઓએ પણ આશીર્વાદ આપવો.

ॐ दिव्य सिंहासनभागी भव ॥ ॐ विजय सिंहासनभागी भव ॥ ॐ परम सिंहासनभागी भव ॥

પછી વિસર્જન કરવું. એ દિવસે મગળ ગીતો ગાવા જોઈએ.

अन्न प्राशन-संस्कार १०

(खाता शीखववानी क्रिया ।

જન્મથી સાતમે મહીને બાળકને અન ખાતાં શીખવવું જોઈએ. જ્યાં સુધી આ સંસ્કાર થાય નહિ ત્યાં સુધી અન ખવરાવવું નહિ.

આ ક્રિયા વખતે પોતાને ઘેર શુદ્ધ મિષ્ટાન તૈયાર કરાવવું, અને પતિ પત્નિએ સાથે બેસીને શ્રી જિનેન્દ્રનું પૂજન અભિષેક સહિત કરવું. તેમાં પુત્રને પણ ખોળામાં બેસાડવો. પતિપત્નિએ પૂર્વ તરફ મુખ રાખી બેસવું અને પુત્રને ડાબા પગપર દક્ષિણ તરફ મુખ કરી બેસાડવો અને નીચેના મંત્રથી બાળકને આશીર્વાદ આપવો તે વખતે તેના શરીર ઉપર પુષ્પ અક્ષત નાખવા.

ॐ दिव्यामृतभागी भव ॥ ॐ विजयामृतभागी भव ॥ ॐ अक्षीरामृतभागी भव ॥

પછી નીચેના મન્ત્રથી બાળ ને દુધ, ભાત તથા ઘી સાકર મિશ્ર કરી ખવરાવવું.

ॐ नमोऽर्हते भगवते मुक्तिशक्तिप्रदायकाय बालक भोजयामि पुष्टि स्तुतिश्चारोग्य भवतु भवतु ह्रीं क्ष्वीं स्वाहा ॥

પછી વિસર્જન કરવુ અને બનાવેલા આહારથી મિત્રાદિનો સત્કાર કરવો

व्युष्टि क्रिया [वरसगाठ]-सस्कार ११

જ્યારે બાળક બાર માસનુ એટલે ૧ વર્ષનુ થાય ત્યારે આ ક્રિયા કરવી આ ક્રિયા કરતી વખતે પોતાના સગાવહાલાને આમંત્રણ કરવુ અને પહેલાની માફક જિનેશ્વરનો અભિષેક કરી પૂજન કરવુ પછી બાળકને નીચેના મંત્રથી આશીર્વાદ આપી પુષ્પ અક્ષત નાખવા

मार्कण्डेय महाभाग ! सप्त कल्पान्तजीवनः ।
आयुरोग्यसिद्ध्यर्थमस्माकंवरदो भव ॥

પછી વિસર્જન કરવુ અને યથાશક્તિ દાન દેવુ તેમજ સ્વજનોને આહાર આપી સત્કાર કરી પછી પોતે ખાવુ આ ક્રિયા દર વરસગાંઠે કરવી જોઇએ

चौलकर्म सस्कार-१२ (मुण्डन क्रिया)

૪ માથી લઇને ૬ પાચમે વર્ષે આ ક્રિયા કરવી જોઇએ

આ ક્રિયા વખતે લગ્નવિધિમાના હોમ પ્રમાણે હોમ કરવો. પીઠીમાના મંત્રોથી આહુતિ આપવી હોમ કરતા પતિ સાથ બેસવુ પુત્ર તથા અન્ય સ્નેહીઓએ નજીકમા બેસવુ

શુદ્ધ કરવા પછી બાળકના શરીર પર ગંધોદક લગાડી વાળ ભીના કરવા પછી નીચેના મંત્રથી અક્ષત નાખવા

ॐ उपनयनमुण्डभागी भव, ॐ निर्ग्रंथ मुण्ड भागी भव ॥ ॐ निष्क्रान्तिमुण्डभागी भव । ॐ परमनिस्तारक केशभागी भव, ॐ सुरेन्द्र केश-भागी भव ॥ ॐ परमराज्य केशभागी भव ॥ ॐ आर्हन्त्यराज्य केशभागी भव ॥

પુણ્યાહવાચન કરી જળ બાળકના મસ્તક પર છાંટવું, પછી બાળકને નજીકમાં બીજી જગ્યાએ લઈ જઈ મુણ્ડન કરાવવું અને અહીં વિસર્જન કરવું મુણ્ડન કરાવ્યા પછી બાળકને સુગંધિત જળથી સ્નાન કરાવવું અને મસ્તક પર સુગંધિત દ્રવ્ય ચોપડવું અને વસ્ત્રાલંકાર ધારણ કરાવવા પછી વાજતે ગાજતે આડંબર સહિત લઈ જિન મંદિરમાં જવું ત્યાં જઈ ભગવાનનો અભિષેક કરી પૂજન કરવું અને ગૃહસ્થાચાર્યે બાળકને માથે ચોટલીની જગ્યાએ ચંદનથી સાથીયો કાઢવો તેનું કારણ એ જ કે આને હવે ચોટલી રાખવી પડશે

પછી યથાશક્તિ દાન કરવું અને ઘેર આવી બંધુજનોનો ભોજનાદિથી સત્કાર કરવો અને પોતે પણ ભોજન કરવું

વિશેષ વિધિ—આ ક્રિયામાં કેટલીક જગાએ પુત્રના પિતા પાસે મુણ્ડન કરાવે છે, તેમ હજામના યંત્રોની પૂજા કરે છે તથા કોણીયા સુધી સમીંના મુકાવી વાળને પણ થોડે થોડે કાતરે છે વગેરે ચાલ છે પણ તે અયોગ્ય લાગવાથી લીધો નથી

વળી કેટલીક જગ્યાએ કુળ દેવતાના મંદિરે મુણ્ડન કરાવવાનો [illegible] છે

પછી ઘેર આવવુ ત્યાં બાળકના પિતાએ અધ્યાપ શિષ્યોને ઇષ્ટમિત્રોને ભોજન કરાવવુ તથા શિષ્યોને વિદ્યાભ્યાસમા ઉપયોગી આવે એવી ચીજો ભેટ કરવી (ત્રૈવર્ણી)

આજથી બાળકે અંક તથા અક્ષરનો અભ્યાસ ચાલુ કરવો જનોઇના સસ્કારની પહેલા વાચતા લખતા તથા બીજુ વ્યવહારિક જ્ઞાન મેળવવુ સાધારણ ધર્મ ક્રિયા પણ શીખવી કે જેથી દેવ પૂજન વિગેરે સારી રીતે કરી શકાય જનોઇના સસ્કારની પહેલા વ્યવહારિક જ્ઞાન પૂર્ણ કરવુ અને ચતુર તથા શુદ્ધ બનતા જવું આ સસ્કાર કર્યા પછી જ્યારે પુસ્તક વાચે એવુ બાળકને જ્ઞાન થાય એટલે શુભ મુહૂર્તમાં સરસ્વતિ પૂજા કરી પુસ્તક વચાવવુ

उपनयन (यज्ञोपवित) सस्कार—१४
(जनोई पहरवानी विधि)

જનોઇ સસ્કાર એ દ્વિજનો બીજો જન્મ ગણાય છે જનોઇ પહેરવાનો સમય બ્રાહ્મણને ૮મે વર્ષે ક્ષત્રિયને ૧૧મે વર્ષે અને વૈશ્ય એટલે શ્રાવકને ૧૨મે વર્ષે નિયત કરેલો છે, પરતુ દ્રવ્ય મેળવવાની ઇચ્છાવાળા શ્રાવકના પુત્રને ૮મે વર્ષે પણ જનોઇ પહેરાવી શકાય, પરતુ જો તે મુદતે આ સસ્કાર આપવાનો રહી જાય તો પછી છેવટે ૨૪ વર્ષની ઉમરના શ્રાવકના પુત્રને પણ જનોઇ પહેરાવી શકાય (આટલી મુદત સુધી જો આ સસ્કાર આપે નહી તો તે ભ્રષ્ટ ગણાય છે માટે તેઓની ધર્મકાર્યમાં યોજના કરવી નહિ) (ત્રિવર્ણાચાર) મોટી ઉમરના પુરૂષને જનોઇ પહેરાવવી હોય તો લઘુ હોમ કરી પ્રાયશ્ચિત લઇ પહેરી શકાય (નિ૰)

પછી તે બાળકને તેના પિતાએ નીચેના મંત્રથી તિલક કરવું

मंगल भगवान्वीरो, मंगल गौतम गणी।
मंगल कुंदकुंदाद्यो, जैन धर्मोस्तु मंगलम् ॥

પછી કટિસૂત્ર માટે લાલ સુતરની દોરીને (સુતરની પણ લેવાય છે) ત્રણ સળી કરી અને તેને ત્રણ ગાંઠ વાળવી આઠ વાળની વખતે સમ્યગ્દર્શના દિ ... રત્નનો ઉચ્ચાર કરવો તે કટિસૂત્રને રત્ન ત્રયની નિશાની સમજવી.

કટિસૂત્રને હાથમાં રાખી નીચના મંત્રથી બટુકની કડપર ... નાખના

ॐ कटिप्रदेशे मौंजीबन्धन प्रकल्पयामि स्वाहा

પછી સફેદ કપડાની કૌપીન (લંગોટી) લેવી અને તેને નીચેના મંત્રથી પુષ્પ અક્ષત નાખી કટિસૂત્ર બાંધીને પછી બાળકે એને ધારણ કરવી (આ ક્રિયા પણ તેના બાપે કરવી.)

ॐ नमोऽर्हते भगवते तीर्थंकरपरमेश्वराय कटि सूत्र कौपीनसहित मौंजीबन्धन करोमि पुण्यबन्धो भवतु अ सि आ उ सा स्वाहा ॥

પછી સુતરની બનાવેલી ત્રણ સેરની જનોઇ લઈ તેને ચંદન લગાડી પીળી કરવી

જનોઇ બનાવવા માટે ૪૦ હાથ લાંબું સુતર લઇ તેને ભાગી તેની ૩ સેરની જનોઇ બનાવવી (સિરણુચ્ચાર)

૫ ત્રી બાળકને રત્નત્રયથી આચમન કરાવવું અને શ્રી જિનેંદ્ર ભગવાનને અર્ઘ અપાવવો પછી પુત્રે પુષ્પ અક્ષત હાથમાં રાખી હાથ જોડી ગુરૂ (ગૃહસ્થાચાર્ય) પાસે વ્રત માગવું, અને કહેવું કે હમારે મોક્ષ મેળવવાની ઇચ્છા છે તો રસ્તો બતાવો એવું કહે એટલે ગોરે નીચેનો મંત્ર ત્રણ વખત બોલી પુત્ર ઉપર પુષ્પ અક્ષત નાખવા અને નમોકાર મંત્ર નો ઉચ્ચાર કરી તે પ્રમાણે બાળક પાસે બોલાવવું

ॐ ह्रीं श्रीं कुमारस्योपनयन करोमि अय विप्रो-त्तमो भवतु अ सि आ उ सा स्वाहा ॥ २ ॥

णमो अरहंताणं । णमो सिद्धाणं । णमो आइरियाणं । णमो उवज्झायाणं । णमोलोए सव्व साहूणं ॥

જો બ્રહ્મચર્ય પળાવવાનું હોય તો ગુરૂએ ૧ ઉમરડાનો દંડ લેવો તે પુત્રની આડવી ઉચાઈનો લેવો અને તેનો ચોથો ભાગ પીળા લુગડેથી બાંધવો. પછી તે બટુકને બ્રહ્મચારીની સુદ્ર બુદ્ધિ રાખવા માટે આપવો અને પુષ્પ અક્ષત નાખવા. પછી તેને અગ્નિની ઉત્તર બાજુએ પૂર્વ મુખે ઉભો કરવો અને પુષ્પ અક્ષતની ત્રણ અંજલી અગ્નિમાં નખાવવી. પછી પૂજા વિસર્જન કરી શાંતિ કરવી. તે વખતે માણસપર જળ છાંટવું.

કાળદોષને લીધે કેટલીક જગ્યાએ દંડ આપતા નથી, તેનું કારણ એજ માલમ પડે છે કે આ સમયમાં પોતાને ઘેર રહીનેજ વિદ્યાધ્યયન કરાવાનું હોય છે જેથી દંડ આપતા નથી તેમ પાછળથી સંધ્યા દીની ટેઢીમેં ક્રિયા પણ પળાવતા નથી. પણ જ્યાં ગુરૂ ગૃહે જઈને વિદ્યાધ્યયન કરવાનું હોય ત્યાં દંડ અવશ્ય આપવો. જો ઘરે આ ગ્રહી અભ્યાસ કરવાનો હોય તો દંડ આપવાની જરૂર નથી. પછી પુત્રે તે અગ્નિકુંડનો ત્રણ પ્રદિક્ષણા કરી નમસ્કાર કરવો અને બ્રહ્મચારીએ ગુરૂની આજ્ઞા લઇ ભિક્ષા માગવા જવું. ભિક્ષા પોતાના માત પિતા પાસેથી લઈ ગુરૂના આશ્રમમાં આવવું. આજ કાલ ભિક્ષા લેવાનો ચાલ નીકળી ગયો છે સમજો કે ગુરૂ દક્ષિણાનું નથી. જેથી તે પુત્રે પોતાને વેગળ જઈ લેવું. ગુરૂના આશ્રમમાં રહી પડેલા બ્રાહ્મણની ક્રિયાનો ગ્રંથ ઉપાસકાધ્યયનથી ભણવો. પછી વ્યાકરણ જ્યોતિષ ગણિત વગેરે પોતાને લાયક વિદ્યા ભણવી, ભિક્ષા લઈને ગુજરાન ચલાવવું અને સ્વ બ્રહ્મચર્ય પાળવું (ગુરૂને ઘેર જવાનું થતું નથી તોપણ બ્રહ્મચર્ય અવશ્ય પાળવું) નાની ઉમરમાં લગ્ન કરી દેવું નહિ તેમ જેમ બને તેમ તે બાળક પાસે અસાત્વિક બાબતની વાત ઓછી

કરવી બ્રહ્મચર્ય એ વરીગનો મજબુત પાયો છે અને તેને લીધે ભીમ હનુમાન વીગેરે યોદ્ધાઓ અથાગ બળ વ નતા હતા, જેથી શીલનુ ખંડન થવા દેવુ નહિ

यज्ञोपवित् पहेरनारने सूचना

જનોઇ ઉપર બનાવેલા માપથી રાખવી દરેક જનોઇ માટે સુતર પોતાની સ્ત્રીપાસે કતાવવુ અને તેની પોતાને હાથે જનોઇ બનાવવી

પેશાબ કરતી વખત જનોઇને જમણા કાને અગર બન્ને કાને લપેટવી

મલનો ત્યાગ કરતી વખતે બન્ને કાને વીંટવી અગર માથે વીંટવી કારણ અશુદ્ધ થાય નહિ તેમ તે વખતે જોવામા આવે નહિ ગૃહસ્થાશ્રમ કરતી વખતે જનોઇ માથે વીટી દેવી

સુતક ઉતારતી વખતે જનોઇ ધોઇ સાફ કરી પહેરવી

મેલી થાય તોપણ ધોઈ સાફ કરી પહેરવી

જનોઇ તથા કટિસૂત્ર તુટી જાય તો નવા મંત્રપૂર્વક ધારણ કરવી અને જુનીને વહેતા પાણીમા નાખવી ગૃહસ્થે ૧ જનોઈ તૂટી જાય તોપણ બ ન્નેને બદલવી

ગૃહસ્થે જનોઇ ૨ રાખવી અને બ્રહ્મચારીની સુદ્ધાં સુધી ૧ રાખવી

ગૃહસ્થે અશૌચ અવસ્થામાં સ્નાન કર્યા સિવાય સામાયક કરવુ નહિ તેમ નમસ્કાર મંત્ર ઉચ્ચારવા નહિ તથા જનોઇને પણ હાથ લગાડવો નહિ. જનોઇ દર શ્રાવણીએ બદલવી તે વખતે પણ જિન પૂજા અભિષેક વિગેરે કરી ઓચ્છવ કરવો વળી પર્યુષણમા રત્નત્રયના

[illegible] તે પણ [illegible]
નિશાની છે

व्रतचर्या संस्कार १५

जनोई पहेरनारने पाळवाना नियमो

આ ક્રિયાનો કોઈ દિન કે સમય નકી નથી આ ક્રિયા કરવાનો અભિપ્રાય એ છે કે જનોઈથી પોતાની ક્રિયા પાળવા [illegible] જીવના વર્તનનો [illegible] કરવો

જનોઈના સાત તાર તે સાત તત્વ સમજવા જેમકે-જીવ અજીવ આશ્રવ, બંધ સંવર, નિર્જરા અને મોક્ષ

ત્રણ તારને ત્રણ રત્ન સમજવા જેમકે-સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યક્ચારિત્ર યથાશક્તિ ધારણ કરવું પાંચ મિથ્યાત્વનો ત્યાગ કરવો જેમકે-એકાંત મિથ્યાત્વ વિપરીત મિથ્યાત્વ સંશય મિથ્યાત્વ, વિનય મિથ્યાત્વ અને અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ

ચાર લિંગ (ચિહ્ન) માનવા જેમકે-વીતરાગલિંગ [illegible] લિંગ [illegible] અને [illegible]લિંગ

શિખા=ચોટલી [illegible] અને ચોટલી રાખવું કહ્યું છે કે-

विशिखो व्यपवित्रश्च यत्करोति न तत्फलम्

અર્થ-ચોટલી તથા જનોઈ વગર જે પુરુષ જે કંઈ ધર્મકાર્ય કરે છે તે નિષ્ફળ થાય છે માટે [illegible] નિયમ રાખવી અને જિન પૂજનાદિક સામાયિકમાં [illegible], સ્વાધ્યાય કરવો, સંધ્યા કરવી, ભણવું અને ઉપદેશ આપવો.

હૃદયલિંગ=સાત વાગની ત્રણ સેરની જનોઈ કાયમ રાખવી
ગ્રીવલિંગ=કેડે ત્રણ વારની ત્રણ ગાંઠ દીધેલી માળા કાયમ રાખવી.
ઉરુલિંગ=કૌપીન (લંગોટી) કાયમ રાખવી બ્રહ્મચારીએ શીર ઉઘાડું રાખવું

૬ઠ્ઠ અધિકારે પાળવા જેવા કે-બ્રહ્મચર્ય, કુનાવવિ, વર્ણોત્તમ, પાત્રત્વ, સૃષ્ટિઅધિકારિતા-વિવાહરીત્તા, અવધ્યત્વ, એ જેવા માનીને પ્રેજમવ ધા વગ.

બ્રહ્મચર્ય—વિદ્યાભ્યાસ કરતા સુધી દૃઢ બ્રહ્મચર્ય પાળવું, વીર્યની રક્ષા કરવી ભુખથી ઓછું ખાવું નાટ તમાસા જોવા નહી સ્ત્રી સબંધી વાર્તાલાપ કરવો નહિ, અને ધાર્મિક તથા લૌકિક વિદ્યા ભણવામા ઓછા ૮ વર્ષ પછ ભણવાને લેની સુ ત બ્રહ્મચર્ય પાળવુ

વ્રતચર્યા —ઉચ્ચ જેનીના શ્રાવક બનવા ચિંતા કરવી અને ત્રણ ગુણવ્રત [1] ચાર શિક્ષાવ્રત,[2] પાંચ અણુવ્રત [3] સાત વ્યસન[4] અભક્ષવસ્તુ[5] ભોજન માલ્યા વગરનુ પાણી એટલાનો સર્વથા ત્યાગ કરવો.

વર્ણોત્તમ—જૈન ધર્મનો ફેલાવો કરવો ' '

---

(૧) દિગ્વ્રત દેશવ્રત, અનર્થદંડત્યાગ (૨) સામાયક, પ્રોષધોપવાસ, અતિથિસંવિભાગ, ભોગોપભોગપરિમાણ (૩) અહિંસા સત્ય, ચોરીત્યાગ પરસ્ત્રીત્યાગ, પરિગ્રહપ્રમાણ (૪) જુગાર માંસ, મદિરા, ગણિકાસેવન, શિકાર, ચોરી, પરસ્ત્રીસેવન. (૫) ઉંબર ફળ કઠુંમ્બર, વડના પીપળાફળ પાકરફળ માંસ મધ, દારુ બોળો (પોકા વિદલ, રાત્રિભોજન, બ.બીજા ફળ, રીંગણા આચાર (અથાણા), અજાણ્યુ ફળ કંદમૂળ માટી, વિષ (ઝેર), નાનુ ફળ, અ.., બગડેલો રસ (ઘી -તેલ-દુધ વીગેરે) માખણ (જ્ઞાસમાથી કાઢ્યા પછી)

પાત્રત્વ—સત્પાત્રને દાન દેવું જૈન જાતિની સેવા કરવી જાતિ
બંધુને દરપ્રસંગે સહાય કરવી

सृष्टिअधिकारिता—રત્નત્રય ધારણ કરવાં

वित्ताहरीता—પુરાણ-શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરવો અને પોતે શુદ્ધ
રહી બીજાને પ્રાયશ્ચિત આપી શુદ્ધ કરવા

अवध्यत्व—ઉત્કૃષ્ટ આચાર પાળવા

अदण्ड्यता—સંસારથી વિરક્ત થઈ તત્ત્વધ્યાન રાખવું

मानार्हता—સદ્ગુણવડે દરેક જગ્યાએ માન મેળવવું

प्रजासंबन्धान्तर—જૈનધર્મનો ફેલાવો કરવો

व्रतावतरण-संस्कार-१६.

વિદ્યાભ્યાસ થઈ ગયા પછી તે પુત્રે ગુરુની આજ્ઞા લઈને માતા પિતા પાસે આવવું (જો વિદ્યાભ્યાસ કરતાં ન બન્યો હોય અને ઘેર રહ્યો હોય તેમ તેનું લગ્ન કરવાનો વખત થઈ ગયો હોય તો તેણે સાધના [illegible] ન સ [illegible]) તે વખતે જો [illegible] મનનો એમ આવે કે આ [illegible] મારે મુનિના વ્રત પણ, એમ વિચાર થાય તો માતપિતાને મરણની અનિત્યતા સમજાવી [illegible] ગુરુ પાસે જવું અને વ્રત પાળવામાં લીન રહેવું જો આવો વિચાર ન થાય તો વિદ્યાની [illegible] ઘરમાં રહેવું તે વખતે [illegible] પૂરા [illegible] સહિત [illegible] ગુરુની આજ્ઞાથી પહેરવાના વસ્ત્રો ઉતારવા વસ્ત્ર ભૂષણ ધારણ કરવા, તેમજ [illegible] મુકુટ તથા પાન, [illegible] શ્રાવકોના [illegible] પાળવા અને પુષ્પમાળા ધારણ કરવી, તાંબુલ ભક્ષણ કરવું, પોતાના

કુળને લાયક વ્યાપારાદિમાં પ્રવૃત્ત થવું, દઢ ત્યાગ કરવો, દેવપૂજા દાનાદિમાં પ્રવૃત્ત થવું ત્યારપછી તેના માતપિતાએ તેના યોગ્ય કન્યાની તપાસ કરી અને તેણે પ્રસન્ન મનથી વિવાહ સંસ્કાર કરવો, ગૃહસ્થનો આચાર પાળવો નતાવ ણુ દિવસે ઘરનાના મિથ્યાત્વી દેવોને લઇ જઇ કુવામાં પધરાવવા અને કહેવું કે ફરી ઘેર દર્શો મ વમરી ખડ્ગ વિગેરે પૂજા સ્તુતિ કરી, તેને જૈન ધર્મ અંગિકાર કર્યો કે

विवाह संस्कार-१७-(जैन लग्न विधि)

યોગ્ય કન્યાની સાથે લાયક વરનો વિવાહ કરવો એ પણ એક ધર્મ છે અને તે સંતાન ઉત્પન્ન કરવા માટેજ ગૃહસ્થીઓનો ધર્મ માનેલો છે અને તેનેજ લગ્ન ક્રિયા કહે છે

उत्तम कन्याना लक्षण

જે કન્યા બીજા ગોત્રમાં ઉત્પન્ન થયેલી, રોગ વિનાની સારા સ્વભાવને ગુણવાળી, ધર્માત્મા, સ્ત્રીઓના ગુણોથી પ્રમાણવંત, મનોહર સીવણશાસ્ત્ર પાકશાસ્ત્ર ગણિતશાસ્ત્ર વિગેરે વિદ્યામાં નિપુણ હોય તથા સ્વરૂપવાન હોય તે કન્યા ઉત્તમ ગણાય છે

उत्तम वरना लक्षण

જે વર ગુણવાન, કન્યાથી મોટી દીર્ઘાયુ રોગ વગરનો સારા કુળમાં ઉત્પન્ન થયેલો, સદાચારી સ્વરૂપવાન વિદ્વાન કુટુંબપ્રિય, ધર્મિષ્ઠ જ્ઞાનવાન વિગેરે ગુણવાળો હોય તે વર ઉત્તમ ગણાય છે

सम्बंध नहि करवा योग्य कन्याना लक्षण

જે કન્યા કોઢવાળી, રોગવાળી, પાપીણી, શીલવગરની, નિર્લજ્જ,

ધર્મ ચારની આમનુ તથા ભુખી હોય તે કન્યાનો , થી ત્યાગ કરવો, એટલે ઉત્તમ કુળની તેની સાથે લગ્ન કરવું નહિ

विवाह करना योग्य उमर

કન્યા બારમે વર્ષે પરણાવવી જોઈએ જો રજસ્વલા થયા ન હોય તો તેરમા વર્ષે ચાર માસ વીતે લગ્ન કરવું કન્યાથી ઉપરાંત વરની ઉમર ૪ વર્ષ વધારે હોવી જોઈએ એટલે કે ૧૬ વર્ષની કન્યાને ૧૮ વર્ષના વર સાથે પરણાવવી અને બાવીસ વર્ષના વર સાથે પરણાવી શકાય, પણ એથી વધારે અવસ્થાવાળા ની સાથે સંબંધ કરવો નહિ તેમજ કન્યા કરતા વરની ઉંમર નાની હોય એવો વિવાહ તો કદી પણ કરવો નહિ એવું લગ્ન કરનાર તથા કરાવનાર મહા પાપના ભાગી થાય છે

लग्न संबंध जोडती वखत याद राखवा योग्य

પુત્ર તથા પુત્રીના વિવાહના અધિકારી તેમના માતપિતા છે તથાપિ વર તથા કન્યાને તેમના ભવિષ્યના સંબંધી ખબર પુરેપુરી પાડવી જોઈએ અને તેમા જો બંનેને પ્રીતિ હોય તોજ સંબંધ જોડવો. કારણકે વિવાહ થઈ ગયા પછી જો તેમા સામા સામી પ્રીતિ નહીં હોય તો ગૃહસ્થાશ્રમ સુખી થશે નહિ અને આપ કૂદ કરવા શીખશે માટે જે કન્યા તથા વરમા સામા સામી પ્રીતિ ન થાય તેનો સંબંધ નહિ કરવા માટે બીજી જગ્યાએ શોધ કરવી તેમજ બંનેનો ધર્મ એકજ હોવો જોઈએ

विवाहना पांच अंग

वाग्दानं च प्रदानं च वरणं पाणिपीडनम् ।
सप्तपदीति पञ्चाङ्गी विवाह परिकीर्तित ॥

વા દાન (સગાઈ), પ્રદાન, વરણ, પાણી ગ્રહણ અને સપ્તપદી એ પાંચ વિવાહનાં અંગ જાણવાં

विवाह संबंध तोडवानो वखत

સગાઈ થયા પછી વર દેશાવર જાય અને ત્રણ વરસ સુધી ખબર મોકલે નહિ તેમ ત્યાંથી પાછો આવે નહિ, પાપી થઈ જાય, નપુંસક થાય અપંગ થાય, અને મરણ પામે તો પંચને શાક્ષી રાખી બીજા વરની સાથે સગાઈ કરી લગ્ન કરવું

वाग्दान क्रिया

જ્યારે સગાઈ કરવાનો પાકો ઠરાવ થઈ જાય ત્યારે પછી લગ્ન દિવસ પહેલા શુભ દિવસે વર તથા કન્યાના પિતાએ પોતપોતાના સબંધીઓને તેડાવવા, પછી કન્યાના પિતાને ઘેર અગર કોઈ બીજે સ્થળે બધાએ એકત્રિત થવું, ગૃહસ્થાચાર્યને બોલાવવા અને અર્હંત પૂજન કરવી તથા સિદ્ધ પૂજન કરવી પછી કન્યાના પિતાએ સંકલ્પ કરવો કે—

ॐ अस्मिन् जम्बुद्विपे भरतक्षेत्रे अमुक देशे अमुक ग्रामवासी अमुक गोत्रे उत्पन्न अमुक नाम्नी कन्या विवाहाङ्गभूत वाग्दानमहं करिष्ये ।

પછી એવું કે હમારી કન્યાને સદ્ધર્મની વૃદ્ધિને માટે તમારા પુત્રને આપવાની ઇચ્છા કરૂં છું તે વખતે વરના પિતાને શ્રીફળ તથા રક્ષાન આપવા અને તાંબુલ પણ આપવું પછી વરના પિતાએ કહેવું કે—

ॐ अस्मिन् जम्बुद्वीपे भरतक्षेत्रे अमुक देशे

જ્યાં અમુક શબ્દ છે ત્યાં તે ખાસ નામનો ઉચ્ચાર કરવો

अमुक ग्रामवासी अमुक गोत्रोत्पन्न अमुक नाम्ना करिष्यमाणपुत्रविवाहाङ्गभूत कन्यानिरीक्षणं करिष्ये ।

પછી કહેવું કે— આપની કન્યાને મારા પુત્રને માટે વરવા હેતુથી સ્વીકાર કરું પછી તેજ પણ થીરગા અક્ષત વિગેરે આપવું પછી વરના બાપે કન્યાને નિરીક્ષણ કરી નીચાઈ વસ્ત્ર વીગેરે આપવું વરે મન્ને વેવાઈએ આમને સામે તિલક કરવું અને બેઠવું ગોર આશીર્વાદ દેશે અને સગાંવહાલાંને આપાગી આપી વિદાય કરવા

गोद लेरानी विधि (वसत्त)

કોઈ શુભ દિવસે કન્યાના પિતાએ વરને પોતાને ઘેર બોલાવી ભોજન કરાવી વસ્ત્ર વીગેરે આપવાં અને વિદાય કરવો એવી જ રીતે વરના પિતાએ પણ કન્યાને બોલાવી ભોજન કરાવી યથાશક્તિ આપી વિદાય કરવી (ઘણાંખરાં છોકરીને ખોળે બેસાડી વસ્ત્ર ગોર આપવામાં આવે છે)

मुहूर्त निश्चय

કોઈ શુભ દિવસ કન્યાના પિતાએ પોતાના કુટુંબીને બોલાવવા અને કોઈ જ્યોતિષીને બોલાવી વર કન્યાની સન્મુખ લગ્ન દિવસ નક્કી કરાવવો અને તેને એક કાગળમાં શુભ અક્ષરે લખી તેને પોતાના સેવક દ્વારા વરના પિતાને ઘેર મોકલવો વરના બાપે સર્વ કુટુંબીઓ સમક્ષ તે કુમકુમ પત્રિકા વાંચવી અને સેવકને સભારવી પછી

---

१ જ્યાં ... છે ત્યાં તે ગામનો ઉચ્ચાર કરવો

વેલા દેવને નૈઆશિથી સંતુષ્ટ કરી વિદાય કરવા ત્યારે ઉત્સવ કરવો.
આ વિધિ થઈ ગયા પછી પોતાના રિવાજ મુજબ વડાં, પાપડ,
વગેરે કરવા

विनायक स्थापन (सिद्ध यन्त्र स्थापन) तथा गोत्रदेवतास्थापन.

સિદ્ધ યંત્ર દરેક શ્રાવકને ઘેર હોય છે તેમ છતાં જો પોતાના ઘરમાં તે યંત્ર ન હોય તો ગામ તથા સ્થાને વિગેરેથી ત્રણ દિન પહેલા ઉત્સવ સહિત જિન મંદિરમાં જવું અને ત્યાંથી સિદ્ધ યંત્ર ધામધુમથી લાવી મેકાવ જ થાળે સ્થાપન કરવું અને અભિષેક કરી અર્હંત પૂજા કરીને નીચે મુજબ પૂજન કરવું

विनायक पूजा (सिद्ध पूजा)

ॐ जय जय जय नमोस्तु नमोस्तु नमोस्तु। ॐ णमो अरहंताण। णमो सिद्धाण। णमो आइरियाण। णमो उवज्झायाण। णमो लोएसव्वसाहूण। ॐ अनादि मूलमंत्रेभ्यो नमः अत्र अवतर अवतर संवौषट्। अत्र तिष्ठ तिष्ठ ठः ठः स्थापनम्॥ अत्र मम सन्निहितो भव भव वषट्।

अष्टक

पंकेरुहायातपरागपुंजैः सौगन्ध्यमाद्भिः सलिलैः पवित्रैः॥ अर्हत्पदाभाषितमंगलादीन्प्रत्यूहनाशा-

यैमह यजामि। ॐ ह्रीं मंगलोत्तमशरणभूतेभ्य पच-
परमेष्ठिभ्यो जल निर्वपामि ॥ १ ॥

काश्मीरकर्पूरकृतद्रवेण सआरतात् ॥ तुलेन ॥
अर्हं॥ ॐ ह्रीं चंदन निर्वपामि ॥ २ ॥

शालयक्षतैरक्षतमूर्तिमद्भिरब्जादिवासात् सु
गन्धवद्भिः ॥ अर्हं० ॥ ॐ ह्रीं० अक्षतं० ॥३॥

कदम्बजात्यादिभवैः सुरद्रुमैर्जातैर्मनोजात
विपाशदक्षैः ॥अर्हं०॥ ॐ ह्रीं० पुष्पं० ॥४॥

पीयूषपिंडैश्च शशाङ्ककान्तिस्पर्धिद्भिरिष्टैर्नयनप्री-
यैश्च ॥अर्हं०॥ ॐ ह्रीं० नैवेद्यं० ॥५॥

ध्वस्तान्धकारप्रसरैः सुदीपैर्घृतोद्भवैरत्नविनि
र्मितैर्वा ॥अर्हं०॥ ॐ ह्रीं० दीपं० ॥६॥

स्वर्गीयधूमैः नभोऽवकाशव्यापद्भिसद्गंधैः
सुगंधधूपैः ॥अर्हं०॥ ॐ ह्रीं० धूपं० ॥७॥

नारङ्गपूगादिफलैरनर्घ्यैर्हृन्मानसादिप्रियतर्पकैश्च
अर्हं० ॥ ॐ ह्रीं० फलं० ॥ ८ ॥

अम्भश्चदननदनाक्षतनम्रपुष्पैर्निवेद्यैर्वरै ।
दीपैर्धूपफलोत्तमैः समुदितैरेभिः सुपर्णस्थितैः ॥
अर्हत्सिद्धसुसूरिपाठकमुनीन् लोकोत्तमान्मंगलान् ।

प्रत्यूहौघनिवृत्तये शुभकृते सेवे शरण्यानहम् ॥

ॐ ह्रीं मंगलोत्तमशरणभूतेभ्य: पंचपरमेष्ठिभ्यो अर्घ्यं निर्वपामि ॥७॥

ॐ अ सि आ उ सा य नमः। ए मंत्रनी १०८ जाप्य दे.

जयमाला ।

(वसंततिलकावृत्त)

विघ्नप्रणाशनविधौ सुरमर्त्यनाथा
अग्रेसरं जिन वदंति भवंतमिष्टं ।
आनाद्यनंतयुगवर्तिनमत्र कार्ये
गार्हस्थ्यधर्मविहितेऽहमपि स्मरामि ॥१॥
विनायकः सकलधर्मिजनेषु धर्मं
द्वेधा नयत्यविरतं दृढसप्तभंग्या ॥
यद्ध्यानतो नयनभावसमुज्झनेन ।
युष्मत्स्वयं सकलनायक इत्यवाप्तं ॥२॥

भुजंगी छंद ।

गणानां मुनीनामधीशत्वतस्ते
गणेशाख्यया यं भवंतं स्तुवंति ॥
सदा विघ्नसंदोहशान्तिर्जनानां

करे सलुठत्यापनश्रेयसानाम् ॥३॥
कले प्रभावात्कलुषाशयस्य
जनेषु मिथ्यामदवासितेषु ॥
प्रवर्तितोऽन्यो गणराजनाम्ना
लम्बोदरो दन्तमुखो गजास्यः ॥४॥
मन्त्रेण कामज्वलितेन गौर्या
विनोदभारान्मलमुष्टिकल्पिता ॥
कृत पुराणेष्विति वाचयित्वा
तन्मंगल न कथमाहरति ॥ ५ ॥
यतस्त्वमेवासि विनायको मे
दृष्टेष्टयोगानवरुद्धभावः ॥
त्वन्नाममात्रेण परा भवति
विघ्नारयस्तर्हि किमत्र चित्रम् ॥६॥

वसा ।

नाथ जय जिनराज त्वद्गुणान्को व्यनक्ति,
यदि सुरगुरुरिन्द्र कोटिवर्षप्रमाणम् ॥
वदितुमभिलषेद्वा पारमाप्नोति नो चे-
त्कथित इह मनुष्यः स्वल्पबुद्ध्या समेतः ॥७॥
ॐ ह्रीं अर्हदादिमहदशमन्त्रेभ्यो अर्घ्यं ॥

अनुष्टुप छंद ।

श्रिय कुटिलताङ्कस्य धर्मप्रीतिविवर्धनम् ।
गृहिणां रिनिर्मूलता नैवस्य मे द्विरा त्वरा ॥

इत्याशीर्वाद.

જો યંત્ર ન મળે તો [illegible] સ્થાપન કરી દેરાસર કરવી પૂજન કરવી તેમજ જો બિંબ પણ ન મળે તો એક [illegible]મા આ સાથે બતાવેલું સિદ્ધ યંત્ર ચીતરીને તેની મંત્ર પૂર્વક સ્થાપન કરી ઉપરની પૂજા કરી પૂજા હમેશા વર તથા કન્યાએ પોતપોતાને ઘેર લગ્ન પૂર્ણાહુતિ થાય ત્યાં સુધી અથવા યંત્ર વિસર્જન થાય ત્યાં સુધી હમેશા વિધિ સહિત કરવી

ઉપર પ્રમાણે વિધિ થઈ ગયા પછી તે મંત્રની આગેજ બીજા આસન ઉપર આ[illegible] ગોખમા પોતપોતાના કુળ દેવતાનું સ્થાપન કરી પૂજન કરવું દેવી પૂજનમાં પદ્માવતી પૂજા કરવી ઠીક છે (કુળ દેવી કેમની જુદી હોય છે જેથી પૂજા આપી નથી) ઉપર પ્રમાણે વિધિ કર્યા પછી લગ્નારંભની નિશાની તરીકે સ્તંભારોપણ કરવું (આ વિધિ મંડપ મુહૂર્તના રૂપમા ફરી ગઈ હોય એમ લાગે છે માટે સુધારવાની જરૂર છે)

લગ્નારંભ સ્તંભારોપણ

વિવાહથી નવ અથવા પાંચ દિન પહેલા અગર વિનાયક સ્થાપનને દિવસે શ્રી જિનેંદ્ર ભગવાનનો અભિષેક કરી પૂજન કરવું પછી નવ ગ્રહ દશ દિક્પાલાદિને નીચેના અર્ઘ આપવા

इत्येव लोकपालाये समाहूता मयाधुना नि-

जासनेषु ते सर्वे मन्त्रम् तिष्ठन्तु सादरम्, विघ्नानि घ्नन्तु निर्दोषान्सहाया सन्तु न सेम, ... स्तेषां तेषां ... ... दिक्पाला ... लाना पूर्णार्घ्यं ।

श्री ... ... लिना सुभक्तया ... समये समेतान् नवग्रहान् शांतिकरान्यजामि ॥ ॐ आदित्य, सोम, मंगल, बुध, गुरु, शुक्र, शनि राहु केतु ... देवताभ्योऽर्घ्यं ।

પછી દિગ્પાલના મંત્રથી એક ... ... પછી લગ્ન ક્રિયા પુરી થતા મુની ... મંગલ ... ... વિધિ પછીજ ... ...

कंकण बांधवानी विधि (मींढल दोरा कहे छे ते)

... પ્રમાણે પૂર્ણ કર્યા પછી શ્રી સિદ્ધ ... ... (... ... ...) તેને નીચેના મંત્રથી ગૃહસ્થાચાર્ય ... પ્રથમ ... મંત્રથી ... કરી ... ... રીતે કરી

मंगलं भगवान्वीरो मंगलं गौतमो गणि
मंगलं कुंदकुंदाद्यो जैनधर्मोऽस्तु मंगलम्

... ...

कंकण बांधवानो मंत्र

जिनेन्द्रगुरुपूजनं श्रुतवचः सदा धारणं ।
स्वशीलयमरक्षणं ददनसत्तपो बृंहणम्॥
इतिप्रथितषट्क्रियानिरतिचारमास्तांतवेत्यथ-
प्रथनकर्मणे विहितरक्षिकाबंधनम् ।

ઉપર પ્રમાણે કરી કંકણ બાંધવું ત્યારપછી વર તથા કન્યાને નિમ્નલિખિત દ્રવ્ય લગાવી સ્નાન કરાવવું (આ ચાલ પીઠી રૂપે કરી ગયો છે) અને ઉત્તમ વસ્ત્રાલંકાર પહેરાવી પોતપોતાના સગાંવહાલાંને લઈને આ રીતે ગાજતે જિન મંદિરમાં જવું અને ભગવાનનો અભિષેક કરી પૂજન વગેરે ધામધુમથી કરવું અને વિસર્જન કરી પોતપોતાને ઘેર આવવું

લગ્ન ક્રિયા કરાવનારને સુચના—કેટલીક જગ્યાએ કંકણ બાંધ્યા પછી અને હાલના રીવાજની પીઠી ચોળ્યા પછી વર તથા કન્યાને બ્હાર નીકળવા દેતા નથી, સ્નાન કરાવતા નથી, ભગવાનના દર્શન કરાવતા નથી તેમજ તેને જે વસ્ત્ર પહેરે [illegible] પહેરાવે છે તે વસ્ત્ર પણ બદલાવતા નથી વગેરે કેટલા રિવાજ પડી ગયા છે, તો તેને બદલે હવેથી પોતાના પુત્ર અગર પુત્રીને સ્નાન અવશ્ય કરાવવું તેમજ દર્શન પૂજનની બીલકુલ મનાઈ કરવી જ નહિં કારણકે કેટલીક વખત કેટલાક નિયમ ધારીઓને નવ દિવસ અપવાસ કરવા પડે છે અને તેથી આ રિવાજ ઉપર અત્યંત કટાક્ષો આવે છે તેમજ તે રિવાજ રાખી રહેનાર આપણા વડીલોને પણ દુષ્ટ નજરથી જુએ છે માટે એ ખરાબ રસમો તુરત દૂર કરીને વિધિનો પ્રચાર કરવો જોઈએ

कन्याने घेर मंडपने माटे वामणो लाववानी विधि.

જે દિવસે ધ્વજારોપણ કરે તે દિવસે કન્યાને ઘેરથી સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીઓએ ગીત ગાતા ગાતા કુંભારને ઘેર જવું ત્યાં જઈ કુંભારને ચાંલ્લો કરી નાળિયેર તથા કંઈક રોકડ નાણું આપવું પછી તેને ત્યાંથી ત્રણ નાના મોટા દરેક જાતના પાત્રપાત્રના (માટીના વાસણો) લેવા એને કુલ ૨૦ ઘડા લેવા અને એક કળશ (મોટો ઘડો) લઈ તેની ઉપર શ્રીફળ મુકી ફુલમાળા નાખવી. અને તેને પણ ભેગા પછી ઘેર લાવવું અને તે વાસણો મંડપને ચારે ખુણે બાંધવા તેની ઉપર શ્રીફળ મુકી સુશોભિત કરવા માંડવા ઉપર પણ ચંદરવો વીગેરે બાંધવું ર ઝુમરની ઉપરથી પુષ્પ વિગો બાંધવા હાંડી ઝુમર વગેરે ફરનીચર પણ લાવવું તેમજ આલા રોશનીના કુંડાઓ ગોઠવી જેમ શોભા વધારે લાગે તેમ કરવું વરને ઘેર પણ પ્રમાણે માંડવો બાંધી સુશોભિત કરવું

अङ्कुरारोपण

ધ્વજદિવસને આગલે દિવસે અંકુરારોપણ કરવું તેમાં સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીઓએ ગીત ગાતા ગાતા માટી તથા છાણ કણગમાં પણ લઈ આવવું અને એક કળશ ખાલી લાવવો પછી ઘેર ગાતી મંડપના (એકાંત ખૂણો) પૈકી માટી પાથરી પુણ્યાહવાચનપૂર્વક એક સાથે રેડવું અને પછી ઘઉં, જવ, ચણા નાખવા અને તેની આગળ પેલો ખાલી કળશ અક્ષત નાખી ઉપર શ્રીફળ મુકી ગોઠવવો (આ વિધિ ગ્રહ દેવના સ્થાપનાની પાસે પણ કરી શકાય)

આ વિધિ વર તથા કન્યા બન્નેને ત્યાં કરવી (આ વિધિ દાનના કોડીયાના માટી નાખી પાણી રેડે છે તેજ છે. [illegible]
[illegible]

तोरण विधान (सामोजर्णा)

લગ્ન મુહૂર્તે આગલા દિવસે વરના બાપે પોતાના સર્વ સગા તથા કન્યાના બાપે મોસાળથી આવેલ સહુને જમાડવા અને દરેકે આ તોરણ વિધાનમાં પધારી તેડી લાવી કન્યાના બાપે પણ પોતાના સગાવહાલાં જમાડી સહુને સાથે લઇ વાજતે ગાજતે વરને પગે લાગવું અને ત્યાં જઇને કહેવું વર તથા જાન શણગારી લગ્નમંડપના વેળાસર પધારશોજી ત્યાર પછી પોતાને ઘેર જવું અને વરના બાપે પણ પોતાના તરફથી વસ્ત્ર, શણગાર, મીઠાઇ કન્યાને ઘેર મોકલવું

कन्याने घेर मंडप तथा वेदी बनाववानी रीत

લગ્નને દિવસે ઉપર કહેલા માપની વચોવચ ચાર હાથ ચોરસ જગ્યાના લીપીને સાફ કરવું અને તે સાફ કરેલી જગ્યા ઉપર ત્રણ બાજઠ પૂર્વ તરફ મુકવા અને તે ચાર હાથ જગ્યા ફરતે ચારે ખૂણે ગેરડીના સાંઠા અને આંબાના થાંભલા રોપવા અને ધ્વજાપતાકા તોરણ આદિથી સુશોભિત કરવી

लग्नने दिवसे वरने घर करवानी विधि

લગ્નને દિવસે વરને ઘેર સવારે અર્હંત પૂજા કરવી તેમજ અભિષેક કરવો અને પુણ્યાહવાચક મંત્રોથી શાંતિ કરવી જો મોસાળ તરફથી વરને આભૂષણો આપવાના હોય તો તે વખતે તેના મામાએ લાવી વરને આપવા પછી વિસર્જન કરવું

લગ્ન મુહૂર્ત પહેલા વરે સિદ્ધ યંત્રનું પૂજન કરવું પછી સુગંધિત દ્રવ્ય ચોળી સ્નાન કરવું પછી ગૌતમ સ્વામીને નમસ્કાર કરીને વસ્ત્રાલંકાર ધારણ કરવા અને ઘોડા આદિની સ્વારીપર આરૂઢ થવું

ની આન સ્કૂિલ પોત ના ફૂટુનીઓને ચાર્યે તખી સ્વાકાલના જૈક પરિસમા નમસ્કાર કે તા કરતા ત્વ જતે સાકતે સોત સ્મિત ની ઓગોના મીર્તિ સહિત ચુતિ કુન્જક બ્રુસથી કરતા પર તે કર્ત્તાનું છે ઉ.

२ लग्न के दिवसे कन्याने घेर करवानी विधि

તે બ્હેરે ઘી જિનદ ભવનનો અભિષેક કરી પુત્ર કરવુ અને પુણ્યકેયા સ્ને કે ગાથા ચાનિ કલણ અને મોનાજ વરની વજા ભકિર આપવાના ગેપ હો તે વખતે તેઓએ વરા ઓર ક ને આપસ પર્ને વિસ ર્જન કરવું

लग्न समये हाजर राखवानी चीजो

લગ્ન સુતર્થ પર્ગના ની નેની વસ્તુઓ હ ાર રાખવી

જળ, ચન્દન, અક્ષત પુષ્પ દિપ દીવ, ધુપ અને ફળ.

દધ્ધ, ઘાક્ષ, કલમ કી, કપુર, ગુખર, બદામ, પીસ્તા, ગોર, ખારેક, દશાંગધ્મ, કેશર મગાધદન, કાગ અગર, એ બધુ ના ગે ા હાજર, અને તેનો સહ કરવુ તથા જે આ જો સીઠી દેવ તને સ ઈતો નતી બનાવવી

દીપક, ખાખરો, સમી આકડો, બેર હર્ષ ગીરેલા સમાર આ ર૨ આગગની નગ ર૭

ધૂર્ક, મૈનુ, આડ ગમ, ડાગર ૧૪ અગ ગોરે ત્વ પ્રકારના ધાન ગેર ૧।

જવ, ડોરે તલ, વનરે નવુ ધાનુ શેર ન

ભ, હશે પાપડાનો સરવો (ધી ડોમવા), તાવાપા કકવ ર ક ચાર્તે બેસવાલા ગા ૮ ર બીકણ ન ર ગુદર ર સાવને બેસવા ગોરો ન ૧ કતાની થાળી ર, શુદ્ધ ઘી શેર ૧।, ભાગ (ભાત) સો પૂ, ઇત્યાદી અનુભાનથી બનાવુ છે

लग्न प्रारम्भ ।

લગ્નમુહૂર્ત પહેલા, ચોરીની વચ્ચે માંડવે આવતા પહેલા શુદ્ધ જળથી ન્હાઇ પવિત્ર વસ્ત્ર મંડપમાં આવવું અને નીચેના મંત્ર [illegible] તેના બાજઠ પર સિદ્ધ યંત્ર સ્થાપન કરવું (જો એમ ન સ્થાપ્યું [illegible] કર્યું છે, તો)

मङ्गलं भगवान्वीरो मङ्गलं गौतमो गणि ।
मङ्गलं कुन्दकुन्दार्यो जैन धर्मोऽस्तु मङ्गलम् ॥

ॐ ह्रीं वेदिकापीठे सिद्धयन्त्र स्थापनम् ।

પછી [illegible] ઉપર શાસ્ત્ર સ્થાપન કરવું, તે નીચેના [illegible] ભણીને સ્થાપવું

શાર્દૂલવિક્રીડિતમ્

शुक्लां ब्रह्मविचारसारपरमामाद्यां जगद्व्यापिनीं
वीणापुस्तकधारिणीमभयदां जाड्यान्धकारापहाम्
हस्ते स्फाटिकमालिकां विदधतीं पद्मासने संस्थितां
वन्दे तां परमेश्वरीं भगवतीं बुद्धिप्रदां शारदाम्

ॐ ह्रीं श्री वेदिकापीठे वाद्गांगम्बु स्थापनम

[illegible]

बुद्धिचारणविक्रियातप. बलौषधिरसाक्षीणचतु

पष्ठि शाकिधारकेभ्यो. गुरुभ्यो नमः ।

એ રીતે લખીને તે કાગળ મંગલ દ્રવ્યોની પાસે મુકવો મંગલ દ્રવ્યો ન હોય તો તેના નામ કાગળ પર લખી નીચેના મંત્રથી સ્થાપના કરવી

ॐ ह्रीं श्रीं वेदिकापीठे मगलद्रव्यस्थापनम् ॥

સિદ્ધ યંત્ર ઉપર, ઉપર નીચે ત્રણ છત્ર બાધવા અને ધર્મ ચક્ર સ્થાપન કરવું (ન હોય તો કાગળમા ચીતરવું) ઉપર બતાવેલા હોમ દ્રવ્યોના મૂર્તિ આડયા પીધો કાલવવું અને આહુતિ દ્રવ્ય તૈયાર કરવુ

લગ્ન વખતે વર કન્યા બન્નેના માતપિતા, બન્નેના મામા અને ગૃહસ્થાચાર્ય એમ નવ જણે અવસ્ય હાજર રહેવુ, બીજા કુટુમ્બી સભા સ્વાદિકને પણ રાખવા

मगल कलश-स्थापन

ગૃહસ્થાચાર્યે પાટલા બતાવેલો અને કુમારને ઘેરથી લાવેલો કલશ લઈ તેમાં શુદ્ધ પ્રાસુક જળ ભરવુ અંદર હલેમ ચંદન નાખવુ અને નીચેના મંત્રથી જળ શુદ્ધ કરવુ

ॐ ह्रीं समस्ततीर्थनदीजल भवतु स्वाहा ॥

પછી ઉપર પુષ્પ માળા નાખવી અને સિદ્ધ સ્થાપન પર ડાબી બાજુએ નીચેના મંત્રથી સ્થાપન કરવો

ॐ अद्य भगवतो महापुरुषस्य श्री मदादिब्रह्मणो मतेऽस्मिन् जम्बूद्वीपे भरतक्षेत्रे गुर्जरदेशे अमुकनगरे अमुकमासे अमुकपक्षे अमुक

तिथौ अमुकवारयुक्तायां यागमंडपभूमिशुद्ध्यर्थं
मंत्रशुद्ध्यर्थं महावैवाहिककर्मसिद्धिसाध्यसाधन
प   नाभि   मावसासिद्धिानि   पानीय
स्य पाणिग्रहणादिमहाशान्तिककर्मणः प्रारंभे
पुण्याहवाचनार्थं रत्नरत्नगंधपुष्पाक्षतादिर्बीजपूर-
शोभितशुद्धप्रासुकतीर्थजलपूरित मंगलकलशस-
स्थापनं करोम्यहं ह्रीं क्ष्वीं हूं सः स्वाहा ॥

वर पोंखवानी विधि

હવે વરે વાજતે ગાજતે કન્યાના મંડપ આગળ આવવું અને દરવાજે બાંધેલા તોરણને સ્પર્શ કરવો. કન્યાની માતાએ ઓઓના ટોળાં સહિત ત્યાં આવવું અને વરના મુખનું અવલોકન કરી તીલક કરવું અને પુષ્પ અક્ષતથી વધાવવો અને વરના મસ્તક પર પુષ્પ અક્ષત નાંખવા પછી સરસવ પુષ્પ મોતી ખરો અક્ષત, અને દીવો વગેરે થાળીમાં મુકી વરની આરતી કરવી અને રીંગણ આદિક કે ઇ પણ શાકીનો ભેટ કરવો અને બે કોડીયા લઇ સુતરથી બાંધી (વચ્ચે ચોખા અને સોપારી મુકવું) સંપુટ બનાવી વરના પગ આગળ મુકવું વરે આગળ ચાલી જમણા પગથી તેને ખંડન કરવું અને કન્યાની માતાએ તે ગુપ્ત જગ્યાએ નાખવું

વરના બાપે પોતાને ઘેરથી કન્યાને માટે આણેલાં વસ્ત્ર કન્યાની માતાને આપવા તે લઈ તેણે ઘરમાં જવું અને કન્યા સુગંધિત દ્રવ્યથી સ્નાન કરાવી તે વસ્ત્રો પહેરાવવા અને સજ્જ કરવી

કન્યાના મામાએ વરને પ્રેમ પૂર્વક હાથ ઝાલી મંડપમાં
ચુંબની દક્ષિણ બાજુએ પૂર્વાભિમુખે બેસાડવો અને આચાર્યે
મંગલાષ્ટક બોલવાનો આરંભ કરવો.
[મંગલાષ્ટક એક મંગલ કાર્યમાં વરને બોલવામાં આવે છે]

मंगलाष्टकम् (शार्दूलविक्रीडित वृत्त)

श्रीमन्नम्रसुरासुरेन्द्रमुकुटप्रद्योतरत्नप्रभा ।
स्वत्पादनखेंदवः प्रवचनाम्भोधींदवः स्थायिनः ॥
सर्वे जिनसिद्धसूर्यनुगतास्ते पाठकाः साधवः ।
त्यायोगिजनैश्च पंचगुरवः कुर्वंतु ते मंगलम् ॥१॥
म्यग्दर्शनबोधवृत्तममलं रत्नत्रयं पावनं । मुक्ति
नगराधिनाथ जिनपत्युक्तोपवर्गप्रदं ॥ धर्मं
कसुधा च चैत्यमखिलं चैत्यालयश्र्यालयाः ॥
क्तास्ते त्रिविधाश्चतुर्विधममी कुर्वंतु ते मंगलम् ॥२॥
भेयादिजिनाधिपास्त्रिभुवनख्याताश्चतुर्विंशतिः ।
मंतो भरतेश्वरप्रभृतयो ये चक्रिणो द्वादश ॥
विष्णुप्रतिविष्णुलांगलधराः सप्तोत्तरा विंशति–
काल्ये प्रथितास्त्रिषष्टिपुरुषाः कुर्वंतु ते मंग-
॥ ३ ॥ देव्योऽष्टौ च जयादिका द्विगुणिता
द्यादिका देवताः । श्रीतीर्थंकरमातृकाश्च
का यक्षाश्च यक्ष्यस्तथा ॥ द्वात्रिंशत्त्रिदशाधिपा

त्यपिसुरा विज्ञप्यकाश्चाष्टधा
त्यमी सुरगणा कुर्वंतु ते
ऋष्य सुनपसो कार्डि
भ्रष्टानिमित्तकुशला
ज्ञानधरास्त्रयोऽपि बलिनो
मुते ते सकलार्चिता
कैलाशे वृषभस्य
चपाया वसुपूज्यसज्जिनपतेः
श्चोपाणामपि पार्जयंत
निर्वाणावनयः विभवा
ज्योतिर्व्यंतरभावनामरगृहे
जंबूशाल्मलिचैत्यशाखिषु
ईष्वाकारगिरौ च कुंडलनगे
शैलेषे मनुजोत्तरे गिगृहा
यो गर्भांतरोत्सवे भगवता
यो जात परिनिष्क्रमेण विभवो
य कैवल्यपुरप्रवेशमहिमा
कल्याणानि च तानि पंच सतत

ॐ सुबुद्धं सावधान्, सुधर्म सावधान्.

સાવધાન, પ્રાચીની સાવધાન વર મધી સાવધાન । કન્ઠી
સાવધાન, લગ્ન સાવધાન, હસ્તમેળાપક સાવધાન, કન્યા
થા સાવધાન, અક્ષર નાખવાનો અવસર, સમય વરતે સમય
સુધન.)-અક્ષર પધરાવવાનો અવસર પછી ફરી મંગળાષ્ટક ભણવો
(દીવાનો અવસર બોલવો ફરી દશનો, પાયનો એમ બોલી છેવટે
અવસર આપવો અને કન્યા પધરાવવી

कन्या पधरावधानी विधि.

મામા મામાએ ઘરમાં જઈ કન્યાને લાવી વરની સામે બેસા
ડી કન્યાએ સુગંધિત કુસુમોની માળા વરને પહેરાવવી.
ક્રિયાચાર્યે વરને આચમન કરાવવું તેનો મંત્ર-

ॐ सम्यग्दर्शनाय नम । ॐ सम्यग्ज्ञानाय नमः ।
म्यक्चारित्राय नमः ॥ ३ ॥

कन्यादान

ની કન્યાના મામાએ કહેવું કે-તમારા ચરણોની સેવાને માટે
આ આપીએ છીએ પછી એમ બધા કુટુંબીઓએ પણ કહેવું
ના આવે કહેવું કે-(ગોરે બોલવું)

ॐ एकेन प्रकाश्येन पूर्वेण पुरुषेण श्रीयेरसेन
गा प्रतीते श्रीवत्सगोत्रे प्रजाताय तस्य प्रपौत्राय
पौत्राय तस्य पुत्राय अमुकनामधेयाय अस्मै

ના ગોત્ર સ્થાપનારનું નામ. ૨ વરનું ગોત્ર
ના દાદાનું નામ. ૪ વરના પિતાનું નામ.
... ૬ વરનું નામ.

कुमाराय भवत कन्या वृणीमहे ॥

ॐ एकेन मन्त्राइयेन गर्भेण पुरुषेण काश्यप

पिता प्रनीते काश्यपगोत्रे प्रजाता तस्य पौत्रीं

मर्पे पौत्रीं मस्य पुत्रीं अमुकनाम्नीं इमा क

वृणीध्व ॥

ये विध थयो नमस्कार करी कहेवुं के-कुमारने तु

अने अने ब्राह्मणो आयु भासन करीय.

हस्त मेलाप.

करी कन्यानो जमणो हाथ वरना जमणा हाथमां आपवो.

नीचेनो मंत्र बोली कन्याना भाले तेनी उपर जलनी धार

ॐ अस्मिन् जम्बूद्वीपे भरतक्षेत्रे गुर्जरदे

अमुकस्थाने अमुकवर्षे अमुकमासे अमुकपक्षे अमु

तिथौ अमुकवासरे अमुकगोत्रोत्पन्न अमुकना

श्रीवत्सापुत्रपौत्रप्रपौत्रसन्तानाभिवर्द्धन भवतु इमां कन्य

तस्मै कुमाराय ददामि ह्रीं श्रीं ह्र सः स्वाहा ॥

कन्या तारयतु । पुण्य वर्धताम् ॥

પછી કહે કન્યા ઉપર કન્યાના મસ્તકપર અક્ષત નાખવા. પછી નીચે મુજબ બોલી વરના ઉપર હાથ અક્ષત નાખવા.

कन्या कनकसंपन्ना कनकाभरणैर्युतान् । दा-स्यामि अर्हते तुभ्य ब्रह्मलोकजिगीषया ॥ विश्वम्भरः सर्वभूताः साक्षिण्यःसर्वदेवताः, इमां कन्या प्रदास्यामि पितृणा तारणाय च ॥

કન્યાદાન થઈ રહે વખતે કન્યાની માતાએ પણ [illegible] સાથે બેસવું અને જળની ધાર કરતી વખતે [illegible] દ્રવ્ય આપતી રાખવો. કન્યાની ધાર ૧૦૦૦ [illegible] ઇચ્છા [illegible].

પછી ગોરે ૨૪ તારની આંટી, કુમારી વરકન્યા ૪ [illegible] વાળી ગળામાં તેને મન્નીના [illegible] પહેરાવવી.

(આ વાત [illegible] છે તેથી [illegible] લખી નાખજો.)

स्वस्ति श्री चन्द्रप्रभ ॥ श्री पुष्पदंत स्वस्ति स्वस्ति श्री शीतल। । श्रीश्रेयांसः स्वस्ति स्वस्ति श्री वासुपूज्य ॥ श्री विमल। स्वस्ति स्वस्ति श्री अनंत । श्रीधर्म स्वस्ति स्वस्ति श्री शांति ॥ श्रीकुंथु स्वस्ति स्वस्ति श्री अरनाथ. । श्री मल्लि स्वस्ति. स्वस्ति श्री मुनिसुव्रत ॥ श्री नमि स्वस्ति स्वस्ति श्री नेमीनाथः । श्री पार्श्व स्वस्तिः स्वस्ति श्री वर्द्धमानः ॥

પછી નીચેના મંત્રથી કંકણુ વરે કન્યાને બાંધવુ અને કન્યાએ વરને બાંધવુ

ॐ जायापत्योरेतयोर्गृहीतपाण्योरेतस्मात्पर माचतुर्थदिवसादाहोस्विदासप्तमादिज्या परमस्य पुरुषस्य गुरूणामुपास्तिर्देवतानामर्चनाऽग्निहोत्र सत्कारोऽभ्यागतानां विश्राणनं वनिपकानामित्येव विधातुं प्रतिज्ञाया सूत्रकंकणं सूत्रव्यपदेशभाक् रजनीसूत्रं मिथो मणिबन्धे प्रणह्यते ॥

એવી રીતે કંકણુ બાંધવુ અને કન્યાને તેની માતાએ આભૂષણ વિગેરે જે કંઇ દાન કરવુ હોય તે ઉપરનો કન્યાદાનનો સંકલ્પ બોલીને પછી આપવુ સંકલ્પની ધાર પહેલા બતાવેલી કાંસાની થાળીમાં પાડવી

દામનુ આસન મુકવુ અમર પાટલો મુકવો

ॐ शीलगधाय नम એમ બોલી આસનપર બેસીને પાસેની જમીનપર સૂક્ષ્મ ચ ન નાખવુ

ॐ विमलाय नम એમ બોલી જમીનપર પુષ્પ નાખવા

ॐ अक्षताय नम એમ બોલી અક્ષત ચઢાવવા.

ॐ परमसिद्धाय नम એમ બોલી નૈવેધ ચઢાવવુ

ॐ ज्ञानोद्योताय नम એમ બોલી દીપ ચઢાવવો

ॐ श्रुत धूपाय नम એમ બોલી ધૂપ ચઢાવવો

પછી નીચેના મત્રથી સિદ્ધને અર્ધ્ય આપવો

अष्टकर्मगणनष्टकारकान।कष्टकुडलीसुदष्टगारुवान्॥ स्पष्टज्ञानपरिमितविष्टपान् । अर्घतोऽघनशनाय पूजये ॥ ॐ वसुकर्मरहितसिद्धेभ्योऽर्धं ॥

પછી બીજે બાજોઠે શાસ્ત્રને નીચેના મત્રથી અર્ધ આપવો

द्वादशागमखिल श्रुत मया स्थाप्य पाणिपरिपीडितनोत्सर्व। पूज्यते यदधिधर्मसभवो देवपैपजगतां प्रसीदति ॥ ॐ ह्रीं द्वादशागश्रुतायार्धं निर्वपामि।

પછી ત્રીજે બાજોઠે ગુરૂને નીચેના મત્રથી અર્ધ આપવો

दरूपो यलरसादिविक्रियो,
पध्यसञय महानसादिका ।
यत्क्रमागुरुद्दवासमासते
तान्गुरुनभिमहामिवार्मुखे ॥

ॐ ह्रीं महर्द्धिधारकपरमर्षिभ्योऽर्घ्यं निर्वपामि ।

પછી ધર્મચક્ર તથા મંગલ દ્રવ્યને નીચેના મંત્રથી અર્ઘ્ય આપવો।

अष्टमंगलमिदं पदाम्बुजे भासते शांतसुमंगलौघदम् ।
धर्मचक्रमभिपूजये वरं धर्मचक्रपरिनाशनोद्यतम् ॥

ॐ ह्रीं धर्मचक्रायार्घ्यं निर्वपामि ॥

જો ઉપરની પૂજા ન કરવી હોય તો દેવશાસ્ત્ર ગુરૂ પૂજા કરવી.
(ગૃહસ્થધર્મ)

होमविधानम् ॥

હવે ગૃહસ્થાચાર્યે કુંડને અબીલ ગુલાલથી રંગવો અને કુંડમાં ॐ લખવો અને સાથીયો 卐 બનાવવો પછી કુંડની બાજુમાં નીચેના મંત્રથી ઘીનું વાસણ સ્થાપન કરવું

ॐ ह्रीं आज्यपात्रमुपस्थापयामि स्वाहा ।

પછી દશદિક્પાલને અર્ઘ્ય આપવો (મોટો હોમ હોય તો દશદિક્પાલનું જુદું પૂજન કરવું અને દશ દિશામાં દશ અર્ઘ્ય આપવા (દિક્પાલના અર્ઘમાં સાત ધાન્ય લેવું) દશદિક્પાલનો અર્ઘ પાછળ ધ્વજારોપણમાં છે તે આપવો પછી નીચેના મંત્રથી સમીધાઓમાંથી થોડીક કુંડમાં સ્થાપન કરવી

ॐ ह्रीं तीर्थंकरकुण्डे समिधो स्थापयामि स्वाहा ।

પછી નીચેના મંત્રથી [illegible] વર કન્યાને સંકલ્પ કરાવવો.

ॐ अद्यभगवतो महापुरुषस्य पुरुषवर [illegible] स्य

रूपस्य गर्भाधानाद्युपनयनपर्यन्तक्रियाभरकृतस्यास्य अमुकनाम्न कुमारस्योपनितीव्रतसमाप्तौ शास्त्र समभ्यसन महाप्तौ समावर्त्तनान्ते ब्रह्मचर्याश्रमे नंतरे गृहस्थाश्रमस्वीकारार्थं अग्निशाक्षिक देवताशाक्षिक बन्धुशाक्षिक ब्राह्मणशाक्षिक पाणिग्रहण पुरसर कलत्रे गृहीते सति अनयोर्दम्पत्यो सर्व पुष्टि सम्पादनार्थ विधीयमानस्य होमकर्मणो नान्दीमूल्वे अग्निस्थापन करिष्यते होम करिष्यते ॥

પછી કુંડમા દાભ મુકવો અને કન્યાની માતા પાસે ઘરમાંથી અગ્ની મગાવવો અને નીચેના મત્રથી આહ્વાહન કરવુ

ॐ ॐ ॐ ॐ र र र र अग्निकुमार देव आगच्छागच्छ स्वाहा ॥

પછી થાળીમા દેવતા લાવે એટલે નીચેનાં મત્રથી સ્થાપન કરવુ

ॐ ॐ ॐ ॐ र र र र अग्नि'स्थापयामि स्वाहा।

પછી ઉપર દાભની પુળી મુકી ધીની ધાર પાડી અગ્નિ પ્રજ્વલિત કરવો પીપળાના લાકડા સારી રીતે અગ્નિ ' સળગે એટલા મોકલવાં અને બાકીની સમીધાઓ મુકવી પછી નીચેનો અર્ઘ વર કન્યા પાસે કુડમા અપાવવો

श्री तीर्थनाथपरिनिर्वृत्तिपूज्यकाले आगत्य वह्निसुरपामुकुटोल्लसद्भि ॥ वह्निव्रजैर्जिनपदेहमुदाग्रभक्त्या। देहुस्तदग्निमहमर्चयितु दधामि ॥

अस्मद्गुरुभ्य स्वाहा ॥ ॐ र्हूं अस्मद्विद्यागुरुभ्यः स्वाहा ॥

એ મન્ત્રોથી પુષ્પ ને જળની આહુતી આપવી. પછી દશ દિક્પાળ ને સાત ધાન્યથી આહુતી આપવી અને ત્રણ ધાન્યથી નવ ગ્રહને આહુતી ૯ આપવી પછી નીચેના મંત્રથી ૧૧૨ આહુતી આપવી વચ્ચે કાવ્ય મંત્રથી ઘીની આહુતી આપવી અને દરેક મંત્રથી હોમ દ્રવ્ય તથા ઘીની આહુતી આપવી

पीठिकामन्त्र

ॐ सत्यजाताय नम ॥ ॐ अर्हज्जाताय नम ॥ ॐ परमजाताय नम ॥ ॐ अनुपमजाताय नम ॥ ॐ स्वप्रधानाय नम ॥ ॐ अचलाय नम ॐ अक्षयाय नम ॥ ॐ अव्याबाधाय नम ॥ ॐ अनंतज्ञानाय नम ॥ ॐ अनंतदर्शनाय नम ॥ ॐ अनंतवीर्याय नम ॥ ॐ अनंतसुखाय नम ॥ ॐ नीरजसे नम ॥ ॐ निर्मलाय नम ॥ ॐ अच्छेद्याय नम ॥ ॐ अभेद्याय नम ॥ ॐ अजराय नम ॥ ॐ अमराय नम ॥ ॐ अप्रमेयाय नम ॥ ॐ अगर्भवासाय नम ॥ ॐ अक्षोभाय नम ॥ ॐ अविलीनाय नम ॥ ॐ परमघनाय नमं ॥ ॐ परमकाष्ठायोगरूपाय नम ॥ ॐ लोकाग्रवासिने नमो नम ॥ ॐ परम-

सिद्धेभ्यो नमो नम ॥ ॐ अर्हत्सिद्धेभ्यो नमो नम ॥ ॐ केवलिसिद्धेभ्यो नमो नम ॥ ॐ अन्तकृत्सिद्धेभ्यो नमो नम ॥ ॐ परपरासिद्धेभ्यो नमो नम ॥ ॐ अनादि परपराभ्यो नमो नम ॥ ॐ अनादिपरपरा सिद्धेभ्यो नमो नम ॥ ॐ हे सम्यग्दृष्टे हे सम्यग्दृष्टे हे आसनभव्य हे निर्वाणपूजार्ह हे निर्वाणपूजार्ह अग्नीन्द्र स्वाहा ॥

એવી રીતે ૨૭ આહુતી આપી સમ્યગ્દૃષ્ટિ દેવ આહુતી આપવી અને પુષ્પ ૯૪ સભાના માણસો ઉપર દેવા.

काम्यमन्त्र–

सेवाफल षट् परमस्थान भवतु अपमृत्यु विनाशन भवतु ॥ समाधिमरण भवतु ॥

जातिमन्त्र–

ॐ सत्यजन्मन शरण प्रपद्यामि ॥ ॐ अर्हज्जन्मन शरण प्रपद्यामि ॥ ॐ अर्हन्मातु शरण प्रपद्यामि ॥ ॐ अनादिगमनस्य शरण प्रपद्यामि ॥ ॐ ... जन्मन शरण प्रपद्यामि ॥

ॐ रत्नत्रयस्य शरण प्रपद्यामि ... सम्यग्दृष्टे हे सम्यग्दृष्टे हे ... हे

એવી રીતે ૮ આહુતી આપી કામ્યમંત્રથી ૨ આહુતી આપવી અને પુષ્પ દેવાં (ઉપરનો સેવાફ૦ ઉચ્ચારી મંત્ર બોલવો)—

निस्तारक मंत्र

ॐ सत्य जाताय स्वाहा ॥ ॐ अर्हज्जाताय स्वाहा ॥ ॐ पट्कर्मणे स्वाहा ॥ ॐ ग्रामपतये स्वाहा ॥ ॐ अनादिश्रोत्रियाय स्वाहा ॥ ॐ स्नातकाय स्वाहा ॥ ॐ श्रावकाय स्वाहा ॥ ॐ देवब्राह्मणाय स्वाहा ॥ ॐ सुब्राह्मणाय स्वाहा ॥ ॐ अनुपमाय स्वाहा ॥ ॐ सम्यग्दृष्टे सम्यग्दृष्टे निधिपते निधिपते वैश्रवण वैश्रवण स्वाहा ॥

એવી રીતે ૧૧ આહુતી આપી કામ્યમંત્ર ઉપરનો ઉચ્ચારી ૨ આહુતી આપી પુષ્પ દેવા

ऋषि मंत्र

ॐ सत्यजाताय नमः ॥ ॐ अर्हज्जाताय नमः ॥ ॐ निर्ग्रन्थाय नमः ॥ ॐ वीतरागाय नमः ॥ ॐ महाव्रताय नमः ॥ ॐ त्रिगुप्ताय नमः ॥ ॐ महायोगाय नमः । ॐ विविधयोगाय नमः ॥ ॐ विविधर्द्धये नमः ॥ ॐ अंगधराय नमः ॥ ॐ पूर्वधराय नमः ॥ ॐ गणधराय नमः ॥ ॐ परमर्षिभ्यो नमो नमः ॥ ॐ अनुपमजाताय नमो नमः ॥ ॐ सम्यग्दृष्टे सम्यग्दृ-

ष्ट भूपते भूपते नगरपते नगरपते कालश्रमण काल-श्रमण स्वाहा ॥

એવી રીતે ૧૫ આહુતી આપી ઉપરના કાવ્ય મંત્રથી ઘીની આહુતી ૨ આપવી અને પુષ્પ દેવા

सुरत्र मंत्र

ॐ सत्यजाताय स्वाहा॥ ॐ अर्हज्जाताय स्वाहा ॥ ॐ दिव्यजाताय स्वाहा ॥ ॐ दिव्याग्नि-र्जीनाय स्वाहा॥ ॐ नेमिनाथाय स्वाहा॥ ॐ सौध-र्माय स्वाहा॥ ॐ कल्पाधिपतये स्वाहा॥ ॐ अनु-चराय स्वाहा॥ ॐ परंपरेन्द्राय स्वाहा॥ ॐ अहमिं-द्राय स्वाहा ॥ ॐ परमार्हताय स्वाहा॥ ॐ अनुपमाय स्वाहा॥ ॐ सम्यग्दृष्टे सम्यग्दृष्टे कल्पपते कल्पपते दिव्यमूर्ते दिव्यमूर्ते वज्रनामन् वज्रनामन् स्वाहा ॥

એવી રીતે ૧૩ આહુતી આપવી પછી ઉપરના કાવ્ય મંત્રથી ઘી આહુતી આપવી અને પુષ્પ નાખવા

परमराजादि मंत्र

जाताय स्वाहा॥ ॐ परमार्हताय स्वाहा॥ ॐ अनुपमाय स्वाहा॥ॐ सम्यग्दृष्टे सम्यग्दृष्टे उग्रतेज उग्रतेज दिशाजन दिशाजन नेमिविजय नेमिविजय स्वाहा॥

એ રીતે ૮ આહુતિ આપવી અને પછી ઉપરના કાવ્ય મનથી બીની આહુતી ૨ આપવી અને પુષ્પ દેવા

परमेष्ठि मंत्र.

ॐ सत्यजाताय नम॥ ॐ अर्हज्जाताय नम॥ ॐ परमजाताय नम॥ ॐ परमार्हताय नम॥ ॐ परमरूपाय नम॥ॐ परमतेजसे नम॥ॐ परमगुणाय नम॥ ॐ परमस्थानाय नम॥ॐ परमयोगिने नम॥ ॐ परमभाग्याय नम॥ॐ परमर्द्धये नम॥ॐ परम प्रसादाय नम॥ॐ परमकांक्षिताय नम॥ॐ परमविजयाय नम॥ ॐ परमविज्ञानाय नम॥ ॐ परम-दर्शनाय नम॥ ॐ परमवीर्याय नम॥ ॐ परमसुखाय नम॥ ॐ परम सर्वज्ञाय नमः॥ ॐ अर्हते नम॥ ॐ परमेष्ठिने नमो नम॥ ॐ परमनेत्रे नमो नम॥ ॐ सम्यग्दृष्टे सम्यग्दृष्टे त्रैलोक्यविजय त्रैलोक्यविजय धर्ममूर्त्ते धर्ममूर्त्ते धर्मनेमे धर्मनेमे स्वाहा॥

इय नार्यूप ब्रूयते लाजानावपन्तिका । आयुष्मानस्तमे पतिरेधत्ता ज्ञातयो मम स्वाहा ॥

ભાવાર્થ—હું લાજને હોતી બોલુ છું કે મારો પતિ આયુષ્યમાન થાઓ અને મારી જ્ઞાતિ વૃદ્ધિ આપો પછી ફરી ઉપરની માફક પ્રદક્ષિણા ફેરવી નિચેના મંત્રથી દાભ ડાગર કુંડમાં હોમવા

इमाल्लाजानावपाम्यग्नौ समृद्धिकरण तव । मम तुभ्य च संवदन तदग्निरनुमन्य तामिय स्वाहा ।

ભાવાર્થ-હે પતિ! તારી સમૃદ્ધિને અર્થે હું અગ્નિમાં લાજને હોકું છું અને હું તારા હૃદયમાં સ્થાન પામું એના અગ્નિ મને અનુમોદન આપો

ત્રીજા મંગળ વખતે કન્યાને ચોથા મંગળની ફાળી (ચાયેળી) કે જે વર તરફથી આવેલી તે વરની બીજી પેહેરાવની પછેડીથી કમાના ભાઈ હો । દાભ ડાગર મુકાવી દસ્ત જોડીને પ્રદક્ષિણા ફેરવવી તેમાં વરો આગળ કન્યા અને કન્યા પાછળ રહેતી પછી

ॐ ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रौं ह्रः अ सि आ उ सा स्वाहा ॥

એ મંત્રથી દાભ ડાગર કુંડમાં નાખવા પછી કન્યાને વરના જમણા હાથ તરફ બેસાડવી કારણ કે ચોથું મંગળ થયા પછી વરને જમણે હાથ બેસવાનું મળે છે

ઉપરના મંગળ ફેરામાં મંગળાચાર ગૃહસ્થાચાર્યે કરવા હવે વર કહેવું કે

ॐ भगवते हस्तनागग्नीम् । ललित हस्तमम-ऽ। पत्नीत्वमसि धर्मणाहं गृहपतिस्तव ॥

ॐ सज्जातये स्वाहा ॥१॥
ॐ सद्गृहस्थाय स्वाहा ॥२॥
ॐ परमसाम्राज्याय स्वाहा ॥३॥
ॐ परमपारिव्राज्याय स्वाहा ॥४॥
ॐ परमसुरेन्द्राय स्वाहा ॥५॥
ॐ परमार्हन्त्याय स्वाहा ॥६॥
ॐ परमनिर्वाणाय स्वाहा ॥७॥

એવી રીતે સાત મંત્રોથી સાત સ્થાન ઓળગવા પછી નીચેની પ્રતિજ્ઞાઓ વરે બોલવી અગર કહ્યાને આવડે તો કન્યાએ બોલવી (આ પ્રતિજ્ઞા કેટલીક જગ્યાએ લેવરાવતા નથી પણ લેવરાવવી જોઇએ કારણકે તેનાથી ગૃહસ્થના બંધારણ મજબુત બંધાય છે અને વર વધુ પોતાના ધર્મ સમજે છે)

सुखदु:खानि सर्वाणि त्वया सह विभज्ये। यत्र त्वं तदहं तत्र प्रथमे साब्रवीदिदम् ॥

ભાવાર્થ-આગ સુખ દુઃખનો સબંધ તારી સાથે કરવામાં આવે છે જેથી જ્યાં તું ત્યાં હું એવી હું પ્રથમ પગલે પ્રતિજ્ઞા કરું છું

कुटुम्ब रक्षयिष्यामि आवृद्धबालकादिकम् ।
अस्ति नास्तीतिपश्यामि द्वितीये साब्रवीदिदम् ॥

ભાવાર્થ-હું તારા કુટુંબમાં બાળકથી વૃદ્ધ સુધીનું રક્ષણ કરીશ અને આગમ પાછળની તપાસ રાખીશ એવી હું બીજે પગલે કરું છું

होमयज्ञादिकार्येषु भवामि च सहाग्निनी ।
धर्मार्थकामकार्येषु कन्या सप्तपदे ब्रवीत् ॥

ભાવાર્થ-જિન પૂજા હોમ વગેરે કાર્યોમાં તને નડાયતા કરીશ તેમજ ધર્મ અર્થ કામ વગેરેમાં પણ સહાય કરીશ એવી હે સાતમે પગલે પ્રતિજ્ઞા કરૂ છુ

પછી વરે નીચે મુજબ બોલવું

કર પ્રતિજ્ઞા એટલી તાજુ છુ તારો સ્નેહ,
કરતા અર્ધો મે વાકરો પાગુ જીવ લગી એહ
કર કદિ ન કુપ્રિને, ધર્મ સાક્ષિ આવાર
અવર નાર ઇચ્છુ નહિ સત્ય કહુ નિરધાર,
લેઉ સાથ જિન પદમા, વર્તુ ધર્મ ગૃહસ્થ
અળગી કદી કરુ નહી રહીયે વહુ વર સાથ

ઉપરના વાક્યો શાસ્ત્રોક્ત નથી પણ આ જગાએ યોગ્ય લાગવાથી ગોઠવ્યા છે જેને ન બોલાવવા હોય તેને કઇ હરકત નથી

પછી વરવહુ ઉભા રહે એટલે ગૃહસ્થાચાર્યે નીચેના પુણ્યાહવાચન મંત્રો દ્વારા નાગરવેલના પાનથી જળ છાંટવુ અને શાંતિ કરવી (પુણ્યાહવાચનમા પહેલા જે મંગલ કલશ સ્થાપેલો છે તે લેવો) વેદી ઉપર જળ છાંટવુ પણ સિદ્ધ વિગેરેના સ્થાનમા પડવા દેવુ નહિ આ વિધિને હાલમા તાજુવ છાંટણા કહે છે, પણ તે અઘુજ કઢંગી રીતે કરે છે જેથી સુધારવો જોઇએ

पुण्याहवाचन

પ્રથમ નીચેના મંત્રથી વર કન્યા ઉપર જળ છાંટવુ (આ વિધિને અભિષેક પણ કહે છે)

प्रते केशेषु दौर्भाग्य मीमतेपवमूर्धनि-
लप्तादेकर्णयोरक्ष्णोरातोनित्यन्नेताना।

५श्री श्रीयेनु पुण्याहवाचन प्रारभ्यु

ॐ पुण्याह पुण्याह । लोकोद्योतनकरा अतीत-
कालसजाता निर्वाणसागरमहासाधु विमलप्रभ
शुद्धाभ श्रीधर सुदत्तामलप्रभोद्धराग्नि सन्मति
शिवकुसुमाजलिशिवगणोत्साहज्ञानेश्वर परमेश्वर
विमलेश्वर यशोधर कृष्ण ज्ञानमति शुद्धमति श्री
भद्रशांताश्चेति चतुर्विंशतिभूतपरमदेवाश्च व प्रीयताम् प्रीयताम् ॥ धारा ॥१॥

ॐ सम्प्रतिकालश्रेयस्करस्वर्गावतरणजन्माभि-
षेकपरिनिष्क्रमणकेवलज्ञाननिर्वाणकल्याणविभूति
विभूषितमहाभ्युदया श्रीवृषभाजितसंभवाभिन-
दन सुमति पद्मप्रभ सुपार्श्व चन्द्रप्रभ पुष्पदत
शीतलश्रेयो वासुपूज्य विमलानतधर्म शांति
कुंथ्वरमल्लि मुनिसुव्रत नमिनेमि पार्श्व वर्द्धमाना-
श्चेति चतुर्विंशति वर्त्तमानपरम देवाश्च व । प्रीयताम्
प्रीयताम् धारा ॥ २ ॥ॐ भविष्यत्कालाभ्युदयप्रभवा
महापद्म देव सुप्रभ स्वयप्रभ सर्वायुध

देवप्रभादिनोदकदेव महकीर्ति जयकीर्ति पूर्णबुद्ध निष्कषाय विमलप्रभ बहल निर्मल चित्रगुप्त समाधिगुप्त स्वयंभू कंदर्प, जयनाथ, विमलनाथ दिव्यवागनन्तवीर्याश्चेति चतुर्विंशतिमविष्यत्परमदेवाश्च व: प्रीयन्तां प्रीयन्ता धारा ॥३॥ ॐ त्रिकालदर्शी परम धर्माभ्युदया सीमंधर युग्मधर बाहु सुबाहु सजातक स्वयंप्रभऋषभेश्वर अनंतवीर्य विशालप्रभ वज्रधर चन्द्रानन चन्द्रबाहु भुजंगेश्वर नेमप्रभ वीरसेन महाभद्र यशोभद्र जयदेवाजितवीर्याश्चेति पंच विदेह क्षेत्रविहरमाणाविंशति परमदेवाश्च व प्रीयतां। प्रीयता धारा ॥ ४ ॥

ॐ वृषभसेनादिगण धरदेवा व प्रीयतां। प्रीयता धारा ॥ ५ ॥

ॐ कोष्ठबीजपादानुसारिबुद्धिसभिन्नश्रोत्रप्रज्ञाश्रमणाश्च व प्रीयता प्रीयता धारा ॥६॥

ॐ आमर्षक्ष्वेऽजल्लविड्डुल्मर्गोसर्वौषधयश्च व प्रीयता। प्रीयता धारा ॥ ७ ॥

ॐ जलफलजंघातंतुपुष्पश्रेणिपत्राग्निशिखाकाशचारणाश्च वः प्रीयता। प्रीयता। धारा ॥ ९ ॥

ॐ आहाररसवद्धीणमक्षारसादिनाथ च प्रीयतां प्रीयतां धारा ॥ ९ ॥

ॐ उग्रदीप्ततप्तमहाघोरानुपमतपश्च प्रीयतां प्रीयतां धारा ॥ १० ॥

ॐ मनोवाक्कायबलिनश्च प्रीयतां प्रीयतां धारा ॥ ११ ॥

ॐ क्रियाविक्रियाधारिणश्च प्रीयतां प्रीयतां धारा ॥ १२ ॥

ॐ मतिश्रुतावधिमनःपर्ययकेवलज्ञानिनश्च प्रीयतां प्रीयतां धारा ॥ १३ ॥

ॐ अगारानगाराज्ञानदिवाकरा[illegible] दिगम्बरदेवाश्च प्रीयतां प्रीयतां धारा ॥ १४ ॥

ॐ जयाविजयाअजिताअपराजिताजम्भामोहास्तम्भिन्यश्चेति अष्टमहादेव्यश्च प्रीयतां प्रीयतां धारा ॥ १५ ॥

ॐ श्री ह्री धृति कीर्ति बुद्धि लक्ष्मी शान्ति पुष्ट्यश्चेति अष्टदिक्कन्यकाश्च प्रीयतां ५

ॐ इन्द्रअग्नियमनैऋत्यवरुणवायुकुबेरईशानधरणेंद्रसोमाश्चेति दशदिक्पालकाश्च प्रीयन्तां। प्रीयन्तां धारा ॥ १७ ॥

ॐ इह चान्यनगरग्रामदेवतामनुजाः सर्वे गुरुभक्ताः[१] जिनधर्मपरायणाः भवन्तु॥ धारा १८॥
दानतपोवीर्यानुष्ठानं नित्यमेवास्तु ॥ धारा ॥ १९॥

નીચેના મંત્રથી વર કે યા ઉપર જળ છાંટવું

मातृपितृभ्रातृपुत्रपौत्रकलत्रसुहृत्स्वजनसम्बन्धिबंधुसहितस्यामुकस्यैते धनधान्यैश्वर्यबलद्युतियशः प्रमोदोत्सवाः प्रवर्द्धन्तां ॥ धारा ॥ २० ॥

शान्ति धारा (ચાલુ રાખવી)

तुष्टिरस्तु। पुष्टिरस्तु। वृद्धिरस्तु। कल्याणमस्तु। अविघ्नमस्तु। आयुष्यमस्तु। आरोग्यमस्तु। कर्मसिद्धिरस्तु। इष्टसंपत्तिरस्तु। काममांगल्योत्सवाः सन्तु। पापानि शाम्यन्तु। घोराणि शाम्यन्तु। पुण्यं वर्द्धताम्। धर्मो वर्द्धताम्। श्रीर्वर्द्धताम्। कुलं गोत्रं चाभि वर्द्धताम्। स्वस्ति भद्रं चास्तु। इवीं क्ष्वीं

---

[१] (વ તુ નામ બોલવુ)

ह स॰ स्वाहा ॥ श्रीमज्जिनद्रचरणारविन्देष्वानदभक्ति सदाऽस्तु धारा ॥

એવી રીતે બોલી મગલ કલશમાંથી ધારા છોડવી

(આ સિવાય જેને મોટું પુણ્યાહવાચન કરવુ હોય તેણે અમારા તરફથી બહાર પડનારા શ્રી જૈન મહાપૂજન વિધાનના ગ્રાહક થવુ જે થોડા વખતમા બહાર પડશે) પછી વર કન્યાએ સિદ્ધ ભગવાનને અનાગ નમસ્કાર કરવા પછી નીચે મુજબ કસાર જમાડવો

चतुर्थकर्म (कसार जमाडवो)

હવે કન્યાની માએ ૧ હાથમા કસારનુ વાસણ અને બીજા હાથમા ઘીની વાટકી લઇ કસાર પીરસવા આવવુ તે વખતે ગોરે બોલવુ કે— કન્યાની માની કસારની થાળી સાથે મોડ હાથમા વાળી કસાર પીરસવા આવે કન્યાની માને એ નમાણે બોલવુ બીજી ખાલી થાળીમા કકુના ડાઘા નખાવી ચાર ચાર વખતે હાથે કસાર પીરસાવવો અને પછી ચાર વાર ઘી પીરસાવવુ પીરસવાની વખતે ગોરે નીચેનો મત્ર બોલવો

सुमुहूर्त क्षेम कल्याण आरोग्य ऐश्वर्य निर्विघ्नेन शुभ भवतु॥

પછી અગ્નિમા નીચેના મત્રથી કસારની એક આહુતી આપવી

ॐ प्रजापतये नम । इद प्रजापतये नम ॥

પછી વર વહુ ચાર વખત કસાર મરાવવો અને વગર પણ તેટલાજ ભાગ ખવરાવવો પછી કન્યાની માતા

વધાવવા અને ક યાન સૌભાગ્યવતીનો આશીર્વાદ આપવો પછી નીચે મુજબ શાંતિ કરવી તે વખતે વર કન્યાએ પુષ્પની વૃષ્ટિ કરવી

शांति पाठ

चिद्रूपभावमनवद्यमिम त्वदीय ।
ध्यायंति य सदुपाधिव्यतिहारमुक्त ॥
नित्य निरंजनमनादिमनंतरूप ।
तेषा महांसि भुवनत्रितये लसंति ॥
ध्येयस्त्वमेव भवपंचतयप्रसार- ।
निर्नाशकारणविधौ निपुणत्वयोगात् ॥
आत्मप्रकाशकृतलोकतदन्यभाव ।
पर्यायविस्फुरणकृत्परमोऽसि योगी ॥२॥
त्वन्नाममंत्रघनमुद्गतजन्मजात ।
दुष्कर्मदावमभिशाम्य शुभाकुराणि ॥
व्यापादयत्यतुल भक्तिसमृद्धिभाजि ।
स्वामिन्यतोऽसि शुभद शुभकृत्त्वमेव ॥३॥
त्वत्पादतामरसकोपनिवासमास्ते ।
चित्तद्विरेफसुकृती मम यावदीश ॥
तावच्च संसृतिजकिल्बिषतापशाप ।
स्थान मयि क्षणमपि प्रतियाति कश्चित् ॥४॥

त्वन्नाममन्त्रमनिशं रसनाग्रवर्ति ।
यस्यास्ति मोहमददूर्णननाशहेतु ॥
प्रत्यूहराजिलगणोग्रकालकूट ।
भीतिर्हि तस्य किमु सन्निधिमेति देव ॥५॥
तस्मात्त्वमेव शरण तरण भवाब्धौ ।
शान्तिप्रद सकलदोषनिवारणेन ॥
जागर्ति शुद्धमनसा स्मरता यतो मे ।
शान्तिः स्वयं करतले रभसाभ्युपैति ॥६॥

એવી રીતે પુષ્પાંજલી આપીને પછી વિનાયક પૂજનનો અર્થ
કરે ... પાસ ... નીચેના મંત્રથી ...

जगति शान्तिविवर्धनमर्हता ।
प्रणयमस्तु जिनस्तवनेन मे ॥
स्फुटतुद्धिरलक्षमया युता ।
जिनरूपो हृदये मम वसीता ॥

એવી રીતે ૬ વાક્ષ્ની પ્રશંસા કરી નીચેના મંત્રથી દૂધ વિસ-
ર્જન કરવા અને જળ ધારા પાડવી

ॐ ह्रीं अस्मिन् विवाहमाङ्गल्यकर्मणि आह्व-

બધાવવા, અને કન્યાને સૌભાગ્યવતીનો આશીર્વાદ આપવો પ્રે
મુજબ શાંતિ કરવી તે વખતે વર કન્યાએ પુષ્પની વૃષ્ટિ કરવી

शांति पाठ

चिद्रूपभावमनवद्यामिम त्वदीय ।
ध्यायंति य सद्गुपाधिव्यतिहारमुक्त
नित्य निरजनमनादिमनतरूप ।
तेषा महासि भुवनत्रितये लसंि
ध्येयस्त्वमेव भवपचतयप्रसार- ।
निर्नाशकारणविधौ निपुणत्वयोगात
आत्मप्रकाशकृतलोकतदन्यभाव ।
पर्यायविस्फुरणकृत्परमोऽसि योगी ॥
त्वन्नाममन्त्रघनमुक्तजन्मजात ।
दुष्कर्मदावमभिशम्य शुनाकुरावि
व्यापादयत्यतुलभक्तिसमृद्धिभाजि ।
स्वामिन्यतोऽसि शुभद शुभकृत्त्वमेव ॥
त्वत्पादतामरसकोपनिवासमास्ते ।
चित्तद्विरेफसुकृती मम यावदीश
तावद्य ससृतिजकिल्बिषतापशाप ।
स्थान मयि क्षणमपि प्रतियाति कचित्

मामम्रमनिश रसनाग्रवर्ति ।
यस्यास्ति मोहमदघूर्णननाशहेतु ॥
त्युग्रनिरगणोद्र रकालकूट- ।
भीतार्हि तस्य किमु मानि रमेति देव ॥८॥
त्वमेव शरण तरण भवाब्धौ ।
शान्तिप्रद सकलदोषनिवारणेन ॥
नामानि शुद्धमनसा स्मरता यतो मे ।
शान्ति स्वय करतले रभसाभ्युपैति ॥९॥

એવી રીતે પુષ્પાંજલી આપીને પછી વિનામાં ...ને ...
... પ્રમે આપવાના પછી નીચેના મ ...થી ... પુષ્પાંજલી ...

...शान्तिविवर्धनमहस्मा ।
प्रलयमस्तु जिनस्तवनेनमे ॥
सुकृतबुद्धिरलक्षमया युतो ।
जिनरपो हृदये मम वर्त्तता ॥

એવી રીતે પુષ્પાંજલી ગ્રહણ કરી નીચેના મંત્રથી ...
... કરવા અને જળ ધારા, ...

ॐ ह्रीं अस्मिन् ...
...नदेवगणा स्वस्थान गच्छतु

પછી સાસુ તથા સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીએ વર કન્યાની આરતી કરવી આરતી થાળીમાં અક્ષત સુકી કપુર સળગાવી કરવી. પછી ગોરે નીચેના મંત્રથી વરને પુષ્પમાળા પહેરાવવી

आरोग्यमस्तु चिरमायुरथो शचीव
शक्रस्य शीतकिरणस्य च रोहिणीव ॥
मेघेश्वरस्य च सुलोचनका यथैषा ।
भूयात्तवेप्सितसुखानुभवाय धात्री ॥१॥

પછી વરના પિતાએ ગોરને યથાદિક દાનથી સંતુષ્ટ કરવો. અને અન્ય યાચકને પણ દાન આપવું વરવધુએ વડીલોને પ્રણામ કરવા પછી વરના બાપે જાન સહિત પોતાના મુકામ પર જવું વર કન્યાએ સાત દિવસ બ્રહ્મચર્ય પાળવું, પણ અવલોકન તથા વાતચીતમાં કંઇ દોષ નથી

कन्या ग्रहण [[illegible]]

લગ્ન દિવસથી ચોથે દિવસે અગર [illegible] વરે પોતાના સગાવહાલા સહિત કન્યાના પિતાને ઘેર જવું ત્યાં કન્યાના પિતાએ વર તથા કન્યા બન્નેને સ્નાન કરાવવું અને [illegible] કરી પૂજન કરાવવું પછી કન્યાના બાપે વરને જે પહેરામણી આપવાની હોય તે આપવી તેમ જ, સગા વહાલાને આપવાની રીત હોય તે કરવી પછી પુજા વિસર્જન કરી કન્યાને વિદાય કરવી અને વરના બાપે વર કન્યા સહિત પોતાના મુકામપર જવું [illegible] દિવસોમાં કન્યાના [illegible] જમણ કરવું અને [illegible] દિવસ વરવાળાએ [illegible] કન્યાના પિતાના સગાવહાલાને જમણ કરાવવું

વર કન્યા ઘેર આવે એટલે વરની માતાએ બન્નેને તિલક કરી ચો-
ખાથી વધાવી ઘરમાં લેવા અને વિનાયક યંત્રના સ્થાપન પાસે લઈ
જઈ પૂજન કરાવવું પછી કુલદેવતાની સામે કંકણ દોરા છોગ
ગાઠવું વીગેરે છોડાવવું અને વિનાયક યંત્રનું વિસર્જન કરી વિધિ
સહિત મંદિરમાં પધરાવી આવવું તે દિવસે ગામમાંના દરેક જૈન
મંદિરોમાં વર વહુએ દર્શન કરવા અને યથાશક્તિ દાન કરવું.
પછી શુભ મુહૂર્તમાં કન્યાના પિતાએ કન્યાને પોતાને ઘેર તેડી જવી.
તે વખતે કન્યાએ પણ પોતાને ત્યાંથી વિનાયક યંત્રને મંદિરમાં
પધરાવી આવવું

वधु प्रवेश

વિવાહથી સોળ દિવસ પછી અગર ત્યાર પછીના બેકીના દિવસે
કોઈ શુભ મુહૂર્તમાં વરના પિતાએ પોતાના સગા સહિત કન્યાના
પિતાને ઘેર જવું અને ત્યાં કન્યાના પિતાએ તેમનો યથોચિત સત્કાર
કરવો અને અષ્ટ દ્રવ્ય પૂજા કરી બો અભિષેક કરવો પછી યોગ્ય
વસ્ત્રાભૂષણો આપી કન્યાને યોગ્ય સલાહ આપી વિદાય કરવી કન્યા આવે
એટલે વરની માતાએ તિલક કરી નારી લેવી અને પછી ગૃહસ્થાચાર્યે
ઓનાની અભિષેક સહિત જિનેન્દ્રદેવની પૂજન કરવી તે દિવસ રાત્રિના
બીજા કે ત્રીજા પહોરમાં ફક્ત સંતાન પ્રાપ્તિને માટેજ કામ સેવન
કરવું ત્યાર પછી ઋતુ કાળેજ સમાગમ કરવો અને આનંદમાં
દિવસો વ્યતીત કરવા

वर्णलाभ (गृहस्थधर्म प्रवेश) संस्कार १८

લગ્ન થઈ ગયા પછી વર વધુને પિતાના ઘરમાં રહેવુ પડે છે અને પરતંત્ર રહેવુ પડે છે, જેથી તેમના ગૃહસ્થાશ્રમની સિદ્ધતા થતી નથી, જેથી શાસ્ત્રકારોએ વર્ણલાભ નામની ક્રિયા બતાવી છે વિવાહ પછી શુભ મુહૂર્તમાં તેના પિતાએ ગામમાંથી પાંચ આબરૂદાર માણસોને બોલાવવા અને ગૃહસ્થાચાર્યને બોલાવી શ્રી જિનેંદ્ર ભગવાનનો અભિષેક કરી પૂજન કરવુ અને પુત્રને પોતાની મિલકતમાંથી યોગ્ય હીસ્સો કાઢી આપવો અને કહેવુ કે-હે પુત્ર ! આ દ્રવ્ય લઈને તુ તારા જુદા ઘરમા સ્વતંત્ર પણે રહી આ લોકના સુખની પ્રાપ્તિને માટે ધર્મપૂર્વક ધન સંચય કર અને પારલૌકિક સુખની પ્રાપ્તિને માટે દાન પૂજા વિગેરે ધાર્મિક કાર્યો કર અને ગૃહસ્થધર્મ શુદ્ધ રીતે ચલાવજે અને જે પ્રમાણે હમે હમારા પિતાએ આપેલા દ્રવ્યથી અને બોધથી જેમ કીર્તિ અને પૈસા સંપાદન કર્યા છે, તેજ પ્રમાણે તુ પણ ધર્મ અને કીર્તિની સાથે ધન સંપાદન કર પછી પુત્રે નમસ્કાર કરી કહેવુ કે-હુ આપની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તીશ પછી સ્વજનો યથોચિત સત્કાર કરી વિદાય કરવા પરણેલા જોડાએ શ્રાવકના આચારમા તત્પર રહેવુ અને શ્રાવકના ષટ્ કર્મ કરતાં સ્ત્રી પર પ્રેમ રાખવો શાસ્ત્રના નિયમથી સમાગમ કરવો આઠમ ચૌદશ પર્વના દિવસોમા પવિત્રતા પાળવી દિવસે મૈથુન કરવુ નહિ ધર્મભ્રષ્ટ થવુ નહિ, એવી રીતે ગૃહસ્થ ધર્મમા પ્રવેશ કરવો

संस्कारविधान प्रथम भाग संपूर्ण ।

વાં૦ કૃ૦-જેને આ કાળના ગૃહસ્થના ધર્મ પ્રાતઃસ્થાનુ કર્તવ્ય, શ્રાવકના આચાર, સૂતક નિર્ણય, મૃત ક્રિયા વિગેરે જોવુ હોય તેઓ બીજા ભાગના ગ્રાહક થવા વિનંતી છે - પ્રકાશક

આ ગ્રંથમાં અજ્ઞાનતાથી અગર સરત ચુકથી તેમ પ્રુફ સંશોધન વિગેરેમાં જે કંઈ ભુલ રહી ગઈ હોય તે માટે વિદ્વાન વાચક ક્ષમા કરશે એમ આશા રાખું છું વળી આ પુસ્તકમાં કહેલા-અર્હંત પૂજા, સરસ્વતી પૂજા, અભિષેક જપાદિ દેવતા-અર્ચ વીગેરે આપ્યા નથી તેનું કારણ એજ છે કે તે બીજા પુસ્તકો છપાઈ ગયા છે. અને ગ્રંથ ક વધી જાય જેથી આપ્યા નથી તો વાંચકો તે પ્રકારના ગ્રંથોમાંથી જોઈ લેવા વિદ્વાનોને વિનંતી છે

લી૦ જૈન જાતિ સેવક,

મોહનલાલ મથુરદાસ જૈન

કાણીસા (ખંભાત)

અગાઉથી ગ્રાહક થનારના મુબારક નામ

પ્રત	કાશીસા
૫	શ્રીયુત્ શેઠ જગજીવનદાસ દેવાભાઇ
/	, નેમચંદભાઇ નાથાભાઇ
૩	, નાગરદાસ દેવાભાઇ
૨	, નાથુદાસ નાથાભાઇ
૧૫	, મથુરાદાસ કીલાભાઇ
૪	,, કીલાભાઇ તળસીદાસ
૨	વસ્તાભાઇ કેશરભાઇ
૨	ફુલચંદ કહાનચંદ
૨	, ખાનરભાઇ કીલાભાઇ
૨	, ભીખાભાઇ બાપુજી
૧	, કેવળલાલ ત્રિલોચનદાસ જૈન
૫	રા ગ. છોગાલાલ કેમનદાસ પટેલ
૧	, નહેરીભાઇ ફુલાભાઇ પટેલ
૧	જાની મુગટશંકર જગજીવનદાસ
૧	શ્રીમદ્ પંડીત જેટારામ લલ્લુભાઇ

સાયમા

૮	શ્રીમાન્ શે. ઝવેરચંદ જીવાભાઇ
૨	, અબાઇદાસ જીવાભાઇ
૨	, નથુભાઇ તળસીદાસ
૧	, ફુલચંદ ભાઇજીભાઇ
૧	જીભોવનદાસ જગજીવનદાસ મરમબેંતવાળા

આલાબારા

૧ શ્રીયુત્ શેઠ પુંજાભાઇ ફુલચંદદાસ
૧ , ેચરલાલ સોમચંદ

દેથળી

૧ , ભોખાભાઇ પરમાગુ..દાસ
૧ ભોગીલાલ મથુ દાસ

દાવોળ

૫ ,, દામોદર પ્રભુ દાસ
૬ , કશ્રવલાલ ના ણુદાસ
૧ , મોતીલાલ નાથચંદ

સોજીત્રા

૨૫ શ્રીમાન્ ગુરૂવર્ય શ્રી ૧૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી રત્નકીર્તિ સૂરિની
તરફ મનબેદ

૨ શ્રીમાન્ આચાર્ય શ્રી સુરે દ્રકીર્તિ સ્વામી ગાદી સુરત

૧ શ્રીયુત શે૦ કશ્વરલાલ ફતેચંદ
૧ , નાથાલાલ ચુનીલાલ
૧ , ભાઇલાલ કલ્યાણદાસ

માજલપુર

૧ , મોતીલાલ ચીકાભાઇ

વડોદરા

૧ , જેસંગભા ઇ દાસ
૧ ,, મથુરદાસ લાલચંદ

પ્રત

મારખુ

૨ જેઠાલાલ નર્મદાશંકર પંડ્યા

બોળ

૧ શ્રીમાન્ શેઠ ગોવિંદજી ભીખાભાઈ

કરમસદ

૧ ,, ગામદાસ નરસીદાસ

૧ ,, જીવરાજ જેસંગભાઈ

૧ ,, ખેમચંદ હીરાભાઈ

૧ ,, રતનાભાઈ ફુલચંદ

મહુવા

૧ શ્રીમાન્ શેઠ [illegible] ઝવેરચંદ

૧ શ્રીયુત પંડીત માહેશ્વરલાલ મોહનલાલજી

નગરેળ

૧ શ્રીમાન્ શે. છગનલાલ બેચરદાસ

લાખાણી

૧ શ્રીયુત ગ. મોતીલાલ મથુરદાસ

ડેગર

૧ મો. રા. મગનભાઈ ઘરતુભાઈ પટેલ

અગોરા

૧ ગૌરીશંકર દેવશંકર

૧ અનોપલાલ જગજીવન

નત

મોમ્બાસા (આફ્રીકા)

૧ ડો૦ રા૦ ફીરોઝભાઇ રણછોડભાઇ પટેલ

પડુ

૨ શ્રીમાન્ શેઠ દેવશદાસ લાલવદાસ

વસો

૧ ,, ચુનીલાલ રણછોડદાસ
૧ ,, મગનલાલ ફતેચંદ
૧ કેશવલાલ ચુનીલાલ
૧ ,, મગનલાલ ભોળાભાઇ

નાર

૧ ડૉ બાબુલાલ કપુરચંદ શાહ

ટંબકા

૧ ડો૦ ડો૦ ચતુરભાઇ જેઠાભાઇ પટેલ

આના૦

૧ મોતીલાલ — ડૉ

પાનાના

૧૦ છગનલાલ હરીલાલ